

Lietuvos Respublikos Seimo *penktoji sesija*

2018 m. spalio 23 d.
223 nenumatytas posėdis

Stenogramos

122

E. leidinį parengė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
DOKUMENTŲ DEPARTAMENTO STENOGRAMŲ SKYRIUS

Elektroninis leidinys leidžiamas nuo 2016 m. lapkričio 14 d.

TURINYS

V (RUDENS) SESIJA

2018 m. spalio 23 d.

Nenumatytas posėdis Nr. 223

Seimo rezoliucijos „Dėl Sauliaus Skvernelio įvykdytų Lietuvos teisės aktų pažeidimų bei galimo priesaikos sulaužymo“ projekto Nr. XIIIIP-2774 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (J. Olekas)	5
Seimo nario B. Matelio kalba (Mišrios Seimo narių grupės vardu)	8
Seimo nario G. Landsbergio kalba (Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos vardu)	9
Seimo nario S. Gentvilo kalba (Liberalų sąjūdžio frakcijos vardu)	10
Seimo nario J. Razmos kalba	11
Seimo narės A. Armonaitės kalba	12
Seimo rezoliucijos „Dėl daromo neleistino spaudimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai ir neteisėtų įrašų“ projekto Nr. XIIIIP-2775 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (G. Landsbergis)	16
Seimo nario P. Urbšio kalba	19
Seimo nario J. Oleko kalba	20
Seimo nario E. Gentvilo kalba	20
Seimo narės R. Morkūnaitės-Mikulėnienės kalba	21

Seimo narių pareiškimai

Seimo nario G. Landsbergio pareiškimas	23
PAVARDŽIŲ RODYKLĖ	25

SANTRUMPOS

LLRA-KŠSF	– Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcija
LSDDF	– Lietuvos socialdemokratų darbo frakcija
LSDPF	– Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija
LSF	– Liberalų sąjūdžio frakcija
LVŽSF	– Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija
MSNG	– Mišri Seimo narių grupė
TS-LKDF	– Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija
TTF	– Frakcija „Tvarka ir teisingumas“

A	– alternatyvus teisės aktas
ES	– su Europos Sąjungos teise susijęs teisės aktas
GR	– Respublikos Prezidento grąžintas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymas
VK	– su Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimu susijęs teisės aktas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

V (RUDENS) SESIJOS NENUMATYTO POSĖDŽIO NR. 223 STENOGRAMA

2018 m. spalio 23 d.

Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotoja I. DEGUTIENĖ

PIRMININKĖ (I. DEGUTIENĖ, TS-LKDF). Gerbiamieji Seimo nariai, pradedame 2018 m. spalio 23 d. nenumatytą plenarinį posėdį. (*Gongas*) Registruojamės.

Užsiregistravo 99 Seimo nariai.

Dėl vedimo tvarkos – K. Glaveckas.

K. GLAVECKAS (LSF). Gerbiami kolegos, mes šiandien susirinkome į neeilinį posėdį ir vertėtų mums visiems pasidžiaugti, kad pagaliau mūsų antialkoholinė kampanija davė rezultatus. Iš ko mes galime spręsti? Iš sąskaitos Socialdemokratų darbo partijos, kuri gėrė vyną, ir, atvirai tariant, pigų. Tas mus visus džiugina, nes pakeitėme gėrimo tvarką. Čia tarp kitko.

Kad būtų linksmesnis posėdis, aš priminsiu visiems jaunystės knygą „Guliverio kelionės liliptų šalyje“. Ten buvo dviejų rūšių liliputai (daugiau buvo rūšių) – ilgakojai ir trumpakojai, ir jie visą laiką kariavo, o tas karas visuomet vyko dėl vieno dalyko – iš kurios pusės bus sudaužytas kiaušinis. Pagalvokite, ar mes esame panašūs į tuos trumpakojus, ar ilgakojus? Ačiū.

10.02 val.

Seimo rezoliucijos „Dėl Sauliaus Skvernelio įvykdytų Lietuvos teisės aktų pažeidimų bei galimo priesaikos sulaužymo“ projektas Nr. XIII P-2774 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

PIRMININKĖ. Na, o dabar pradedame plenarinį posėdį. Pirmasis klausimas – Seimo rezoliucija „Dėl Sauliaus Skvernelio įvykdytų Lietuvos teisės aktų pažeidimų bei galimo priesaikos sulaužymo“. Kviečiu į tribūną J. Oleką.

Kol ateis J. Olekas, pasakysiu, kokia bus tvarka. Pagal Statuto 182 straipsnį – pranešimas, kaip sakiau J. Oleko, toliau bus klausimai, atsakymai ir paskui bus bendra diskusija. Prašau.

J. OLEKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamoji pirmininke. Gerbiami kolegos, noriu pristatyti jums opozicinių frakcijų parengtą Lietuvos Respublikos Seimo rezoliuciją „Dėl Sauliaus Skvernelio įvykdytų Lietuvos teisės aktų pažeidimų bei galimo priesaikos sulaužymo“.

Brangūs kolegos, dar 1918 metais mūsų valstybės krikštatėviai, priimdami Nepriklausomybės Aktą, labai aiškiai įrašė žodžius, kad kuriame demokratinę nepriklausomą Lietuvą. Davę priesaiką tarnauti Lietuvos žmonėms, mes taip pat prisiekėme padėti ranką ant Konstitucijos ir tarėme žodžius, kad ginsime demokratiją. Vienas ryškiausių demokratijos bruožų yra žodžių ir žiniasklaidos laisvė, tačiau tai, ką mes matome šiuo metu, yra atvirkščias procesas. Negalėjimas, neleidimas susipažinti žiniasklaidai, Lietuvos žmonėms su Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo stenograma yra vienas iš tų ryškesnių ženklų. Dar daugiau – painiojimas, netiesos sakymas, įžeidinėjimas tų, kurie nori atskleisti tiesą, leisti Lietuvos žmonėms susipažinti su tikrąja informacija, yra kitas bruožas, kurį mes stebime, čia, Seime. Tie žodžiai, kuriais bandoma paneigti, kad informacija ir žodžio laisvė turėtų būti visiems prieinama, primena dažnai cenzūros laikus, ar tai būtų ne absoliuti teisė gauti informaciją, ar tai būtų siuntimai pas gydytoją pasitikrinti Seimo kolegai sveikatą ir panašūs dalykai.

Mes esame išklausę premjero ir galime aiškiai konstatuoti, kad klausiant apie informacijos pateikimą mums papildoma miltų į akis, kalbant, kad tai nėra įrašyta Vyriausybės įstatyme. Mes neklausėme, kas yra parašyta Vyriausybės įstatyme, mes klausėme, ar yra aiški tvarka, nustatyta Vyriausybės kanceliarijos, kaip informacija apie Vyriausybės posėdžius turi būti saugoma ir laikoma, ir pateikiama tiems, kurie jos teiraujasi, informacija, kuri, kaip Ministras Pirmininkas sako,

yra diskusija apie galimybę pateikti informaciją. Jeigu iš tikrųjų nėra ko slėpti Ministrui Pirminin-
kui, kodėl reikia tą informaciją naikinti nusižengiant visoms esamoms patvirtintoms tvarkoms?

Gerbiami kolegos, mums atrodo, kad Ministras Pirmininkas sąmoningais veiksmais neužti-
krina, kad Vyriausybės įstaigos vykdytų tų įstaigų veiklą reglamentuojančius teisės aktus, kartu
silpnina žmonių pasitikėjimą pamatiniais Konstitucijos, demokratijos ir teisinės valstybės princi-
pais. Ministras Pirmininkas sąmoningais veiksmais galėjo pažeisti Lietuvos Respublikos Kons-
titucijos 25 straipsnio nuostatas, kad neturi būti kliudoma ieškoti, gauti, skleisti informaciją bei
idėjas, kartu pažeisti ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo nuostatas, apri-
bodamas informacijos laisvę ir teisę gauti informaciją iš valstybės institucijų bei sudarydamas są-
moningas kliūtis žurnalistams atlikti savo profesinę pareigą.

Tokiais veiksmais premjeras sąmoningai siaurina demokratijos ir žodžio laisvės bei teisės į
informaciją erdvę, o tai galimai prieštarauja premjero priesaika duotam įsipareigojimui sąžiningai
tarnauti demokratijai. Todėl mes kreipiamės ir raginame, kad Ministras Pirmininkas savo veiks-
mais nedelsiant išsklaidytų abejones dėl galimai duotos priesaikos sulaužymo ir konkrečiais veik-
smais įrodytų, kad gali tarnauti sąžiningai demokratijai. Mums atrodo, kad vienintelis kelias su-
rasti tiesą yra sunaikintos informacijos atkūrimas ir įrašo paviešinimas, ir galimybė žiniasklaidai
ir Lietuvos žmonėms susipažinti su atkurtu įrašu.

Dar daugiau, atrodo yra būtina, kad mes išsiaiškintume, kaipgi vyko šitas procesas. Jeigu
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje, galiojant labai aiškiai tvarkai, kad Vyriausybės
pasitarimų įrašas turėtų būti saugomas, kas nors gali tą informaciją ištrinti, ar iš tikrųjų pakanka-
mai yra apsaugota Lietuvos Respublikos Vyriausybės kibernetinė erdvė, kad ten negalėtų šeimi-
ninkauti kas nori ir kada nori. Iš pateiktos informacijos vieno iš Ministro Pirmininko patarėjų aiš-
kėja, kad ta informacija buvo ištrinta, kai buvo žinoma apie jos poreikį, kai žurnalistų institucijos
buvo priėmusios sprendimą, kad ta informacija turėtų būti pateikta žurnalistams, ir tai įvyko jau
ne darbo metu. Todėl mes raginame Seimo Valstybės... (*Šurmūlys salėje*)

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, aš labai atsiprašau, bet labai didelis triukšmas. Gal galite
šiek tiek dėmesio!

J. OLEKAS (LSDPF). Todėl mes raginame Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą ištirti
susidariusią situaciją, ar nebuvo pažeisti Vyriausybės kanceliarijos teisiniai aktai ir ar nebuvo pa-
daryta nusižengimų. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Dabar klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Dėkoju. Gerbiamas kolega, jūs savo pristatymą pradėjote nuo to, kad
šiandien mes kalbame ne apie ką kita, o apie žiniasklaidos ir žodžio laisvę. Man irgi atrodo labai
svarbu pažymėti, kad šie debatai pirmiausia prasidėjo nuo to, kad žiniasklaidai yra kuriami bar-
jerai prieiti prie duomenų, o kai norima ir prašoma paaiškinti to motyvus, įrašai dingsta ir yra su-
naikinami. Kaip jūs vertinate tai, kad pagrindinis šios istorijos herojus premjeras S. Skvernelis net
nesiteikia dalyvauti šioje diskusijoje apie žodžio laisvę, nesiteikia pateikti atsakymų. Priešingai –
net puola atskirus Seimo narius jiems siūlydamas eiti pasitikrinti sveikatą, apeliuodamas į jų kom-
petenciją ir taip toliau. Kaip jūs, kaip šio dokumento rengėjas, tai vertinate?

J. OLEKAS (LSDPF). Aš tik galiu apgailestauti, kad atsakymas į duotos priesaikos žodžius sau-
goti demokratiją yra premjero arogancija. Premjero arogancija, kartais nesusivaldymas renkant
žodžius ir atsakymus. Kiekvienas iš mūsų turime tam tikrų vidinių nusistatymų, kas mums yra
gyvenime svarbu. Man atrodo, kad Seimo nariui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariui labai
svarbu įsiklausyti į tuos žodžius, kuriuos tu tari priesaikos metu, tai yra apie demokratijos saugo-
jimą ir apie demokratijos supratimą kaip vieną iš pamatinių demokratijos dalykų – žodžio, išraiš-
kos ir idėjų laisvę. Šiuo atveju aš matau, kad labai aiškiai nuo šių priesaikos ir Konstitucijos žo-
džių nususukama. Man dėl to gaila ir mes kartu su kolegomis bandome...

PIRMININKĖ. Laikas!

J. OLEKAS (LSDPF). ...atvesti premjerą į doros kelią.

PIRMININKĖ. Dar kartą primenu: klausti – minutė, atsakyti – dvi minutės. Gerbiamas Bu-
kauskai ir kompanija, ar galite šiek tiek rimties? Kompanija už kolonų.

Klausia J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Gerbiamasis pranešėjas, iki šiol matėme, premjero laikyseną stipriai kritikuoja ir žiniasklaida, ir opozicijos politikai, bet premjeras faktiškai nedaro jokio žingsnio, suvokdamas situacijos problemškumą, ką reiškia informacijos gavimo varžymas. Priešingai – problemą net gilina kai kuriais sprendimais. Ar jūs turite vilčių, jeigu Seime atsiras pakankama atsakinių Seimo narių dauguma ir mes priimsime rezoliuciją, ar tai padarys poveikį premjero laikysenai?

J. OLEKAS (*LSDPF*). Ačiū, gerbiamas kolega. Atsakysiu kaip katalikas katalikui, turbūt klysti yra žmogiška, bet klaidoje pasilikti yra nuodėmė. Tikiu, kad galbūt emocijų paveiktas premjeras ir suklydo, bet tikiu, kad tą klaidą ištaisyti dar galima. Toliau klimpstant ir toliau slepiant informaciją, aš manau, kad premjerui tikrai geriau nebus.

PIRMININKĖ. R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

R. MORKŪNAITĖ-MIKULĖNIENĖ (*TS-LKDF*). Gerbiamas pranešėjas, aš norėčiau jūsų paklausti, kaip jūs vertinate premjero išsakytus žodžius. Jis čia visus auklėjo, kas čia teisininkas, kas ne teisininkas, jis, mat, yra didysis teisės žinovas. Bet vis dėlto tas bandymas atsiplauti, sakant, kad jis vadovaujasi įstatymu ir tarsi Vyriausybės reglamentas Vyriausybės darbui negalioja... Mano klausimas jums. Gal jūs manote, kad tokių reglamentų iš viso nereikia? Kaip jūs vertinate tai, kad premjeras, pažeisdamas šį reglamentą, ginasi, kad jis jokio teisės akto nepažeidė? Kaip jūs vertinate šią susiklosčiusią situaciją, kai premjeras pasirenka sau patogų vertinimą remdamasis įstatymu, bet nesiremdamas kitais poįstatyminiais aktais?

J. OLEKAS (*LSDPF*). Ačiū už klausimą. Turbūt įvairios profesijos šiek tiek skiriasi. Mes, medikai, turime gydytojo diplomą, bet mes turime galiojančią tam tikrą laiką licenciją veikti, gydyti žmones. Tai nežinau, ar šiuo atveju premjerui pritrūko pasitobulinimo kursų, teisinių žinių atnaujinimo, bet, kiek aš kalbėjau su kitais teisininkais, nė vienas teisininkas man nepasakė, kad reikia vykdyti tik įstatymus ir nereikia vykdyti kitų teisės aktų. Šiuo atveju mes kalbame apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos darbo reglamentą, naujai patvirtintą Ministrui Pirmininkui vadovaujant Vyriausybei ir jam paskyrus naują kanclerį. Būtent naujo kanclerio patvirtintame kanceliarijos reglamente labai aiškiai parašyta, kad Vyriausybės pasitarimų įrašai turi būti daromi ir turi būti saugomi. Premjero prerogatyva ir atsakomybė šiuo atveju – susitvarkyti institucijoje, kurios vadovą jis skiria, ir pareikalauti, kad ta informacija būtų pateikta, o ne atvirkščiai – aiškinti aplinkui, kad jam negalioja kanceliarijos darbo reglamentas.

PIRMININKĖ. G. Landsbergis.

G. LANDSBERGIS (*TS-LKDF*). Dėkoju. Gerbiamas Juozai, jūs turėjote galimybę dirbti bent kelioje kairiųjų vadovaujamose vyriausybėse, turiu galvoje ir G. Kirkilą, ir A. Butkevičių. Ar jūsų praktikoje buvo pasitaikę, kad premjerai, šiuo metu esantys koalicijoje, būtų taip elgęsi su žiniasklaida, su jos prašymais gauti informaciją ir apskritai turbūt ignoravę teisinės valstybės principus? Ką sako jūsų patirtis?

J. OLEKAS (*LSDPF*). Iš tikrųjų man ne tik su šiais dviem premjerais teko dirbti, bet dar su keliais kitais: ir kairiaisiais, ir centristais, bet tokio atvejo aš nežinau, tokio atvejo, kad būtų nesikalbama ir informacija neteikiama. Galbūt, jau labai atvirai sakant, tam tikros vietos, kur ta informacija teikiama, Vyriausybėje buvo pakeistos, bet kad žiniasklaida negalėtų prieiti prie informacijos ir ją gauti, tokio atvejo bent aš jau nepamenu.

PIRMININKĖ. Klausia G. Skaistė.

G. SKAISTĖ (*TS-LKDF*). Mano nuomone, valstybė, deklaruodama demokratijos stiprinimą, skirdama ir Europos Sąjungos lėšų savivaldybių posėdžių transliacijoms, taip deklaruodama atvirų duomenų svarbą ir naudą BVP didinti, iš esmės kalba apie tai, kad tą informacijos skaidrumą ir prieinamumą reikėtų didinti. O kai atsiranda toks klausimas, kai paliečia tam tikrą žmogų ir tai, ką jisai kažkam pasakė, tada deklaruoja visiškai kitą požiūrį uždrausdama tą informaciją gauti. Mano nuomone, toks veikimas iš principo yra ir ciniškas, ir veidmainiškas. Bet kalbant apie tai, kad vis dėlto yra patvirtintas Vyriausybės kanceliarijos darbo reglamentas, kuriame numatyta, kad tokie įrašai turėtų būti daromi, koks bus jūsų vertinimas iš principo? Ar tai nėra demokratijos varžymas vien todėl, kad atsisakoma pateikti tokią informaciją? Dabar jau atsiranda naujos iniciatyvos apskritai Vyriausybės posėdžių įrašus naikinti.

J. OLEKAS (*LSDPF*). Iš tikrųjų man nesuprantamas tas noras demonstruoti savo galias ir, užuot pateikus informaciją, pradėti dar labiau naikinti informaciją. Mes kaip didžiulį žingsnį į priekį skaidrumo procesuose vertinome, ir ne mes patys, o ir pats Ministras Pirmininkas, ir kiti džiaugėsi, kad dabar Vyriausybės posėdžiai yra paliekami internetinėje erdvėje, staiga vakar sužinome, kad visi posėdžiai, visa informacija apie juos iš internetinės erdvės, vaizdo įrašai yra ištrinta. Man atrodo, kad tai yra labai ryški antidemokratinė tendencija ir skaidrumo menkinimo tendencija. Jos, naudodamasis tribūna, aš dar kartą noriu pakviesti premjerą nevykdyti ir vėl sugrįžti į tą viešumo, skaidrumo, žodžio ir idėjų laisvės kelią.

PIRMININKĖ. Klausia A. Navickas – paskutinis.

A. NAVICKAS (*TS-LKDF*). Gerbiamas pranešėjau, jūs pristatote tikrai svarbią rezoliuciją, bet nelabai man patinka, kaip jūs pristatote, atsiprašau. Seimas nėra perauklėjimo įstaiga. Seimas nėra ta įstaiga, kuri kalba apie nuodėmę, charakterį. Mes kalbame apie teisės viršenybės principą, kurio nesilaiko premjeras. Mes kalbame apie tai, kad įstatymas galioja visiems. Tai yra labai rimta. Man toks vaizdas, kad Seimo dauguma galvoja, kad čia opozicija susirinko paauklėti arba kažkaip pamoralizuoti premjerą. Mano supratimu – ne. Mes šiandien susirinkome tam, kad pasakytume, kad įstatymų privalo laikytis visi. Šita rezoliucija visų pirma yra skirta įstatymų viršenybės ir žodžio laisvės principui ginti. Aš tikrai noriu tai akcentuoti. Tikrai pritariu rezoliucijai, bet gal nenukrypšime į tokį moralizuojantį arba su politika nesusijusį žodyną.

J. OLEKAS (*LSDPF*). Ačiū, kolega, už patikslinimą ir pastabą, bet aš pristatydamas rezoliuciją pabrėžiau keletą esminių dalykų. Mums atrodo, kad premjeras sąmoningais veiksmais pažeidė Konstitucijos 25 straipsnio nuostatas, kad neturi būti kliudoma ieškoti, gauti, skleisti informaciją ir idėją. Mes sakome, kad taip pat galimai yra pažeistos Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo nuostatos. Aš apie tai pristatydamas kalbėjau.

Atsakydamas į klausimus, galbūt kai ką padariau švelniau, bet tai buvo tokie klausimai, tokie atsakymai. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju pranešėjui. Jūs atsakėte į klausimus. Tam skirtas laikas baigėsi.

Dabar yra bendroji diskusija. Siūlau 30 minučių. Ar sutinkate? (*Balsai salėje*) Pirmiausia tada duodu frakcijos vardu kalbėti ir tai būtų B. Matelis. Frakcijos vardu diskutuoti – septynios minutės.

B. MATELIS (*MSNG*). Gerbiama posėdžio pirmininke, gerbiami kolegos ir gerbiami svečiai, kuriems teisė žinoti iš tiesų nėra tuščias žodis. Esu tikriausiai vienas iš tų, kuris galėtų objektyviai pažvelgti į susidariusią situaciją, nes kažkada buvau arti valdančiųjų ir iš arti klausiausi, ką jų lyderis žadėjo pradžioje. Net buvo galima patikėti, kad iš tikrųjų įmanoma sukurti komandą, o vėliau ir koaliciją, kuri imtųsi Lietuvai svarbių permainų. Nemažai Lietuvai reikalingų permainų savo programose buvo surašiusios visos partijos, teliko imtis darbų.

Negaliu patikėti, tačiau valdžią gavę du lyderiai vos per dvejus metus pavertė sunkiai atpažįstamu kraštu. Partijų ir įvairių socialinių grupių bendradarbiavimą pakeitė sąskaitų suvedinėjimas, demokratijos šalis priimtina kritiką pakeitė reikalavimas pataikauti vienam žmogui, o premjeras žengė dar toliau – ėmė elgtis kaip blogas policijos tyrėjas, kurio kabinete dingsta bylos ir svarbūs įrašai, o klausiantys, kodėl taip atsitinka ir kas dėl to kaltas, sulaukia viešo pažeminimo ir net grasinimų pasikapstyti kiekvieno politiko praeityje. Gal jau nėra Seimo nario, kuriam nebuvo grąsinta apkalta. Kultūros komiteto pirmininko įprotis meluoti visomis temomis pramušė visus dugnus, kartais net nebežinai, juoktis ar verkti klausantis atviro ir ciniško melo. Štai ir šiandien žiniasklaida aiškiai konstatuoja: premjeras S. Skvernelis, teigdamas, kad Vyriausybės pasitarimų įrašų saugoti nebūtina, kad jie reikalingi tik protokolui surašyti, įžūliai visuomenei melavo.

Norėčiau paklausti ir Seimo Pirmininko, ar jūs gerai jaučiatės, kai Kultūros komiteto pirmininkas aną savaitę nuolat kartojo: pasikviesiu Seimo Pirmininką pasiaiškinti, ir jeigu jo atsakymai manęs neįtikins, ir jo laukia apkalta. Kas jus, gerbiama Seimo Pirmininke, rinko į pagal svarbą antrą valstybėje postą ir kas ką turėtų kviesti pasiaiškinti – Agrokoncernas ar Seimas? Kas jus išrinko į Seimą ir kodėl taip aklai jungiatės į šmeižto kampaniją prieš Vyriausiosios tarnybinės etikos komisiją? Kodėl jūs, gavęs didelį žmonių pasitikėjimą, bijote išsakyti griežtą poziciją, kai kažkas rengiasi išsukti kojas žiniasklaidai ir net kelioms demokratijos institucijoms?

Dabartinė įtampa visuomenėje susidarė dėl to, kad niekas nebežino, kas vadovauja Seimui ir Vyriausybei. Premjero pasirinktą ministrą ir premjero svarbiausią patarėją Kultūros komiteto pir-

mininkas išvadino nusišnekančiais, galima suprasti, kvailiais. Tačiau visi nuryja įžeidinėjimus. Tai, kad Vyriausybės kanceliarijoje ėmė dingti svarbūs posėdžio įrašai, kad premjeras demonstruoja silpnumą ir vis labiau siekia valytis kojas į kitus politikus, liudija ne tik premjero įžūlumą. Tai vertinčiau kaip situaciją, į kurią ir premjerą, ir Seimo Pirmininką įstūmė noras valdyti vienam. Tenka pripažinti, kad tuos dvejus metus Seimo Pirmininkas ir premjeras demonstruoja, kad jie sutinka būti vieno žmogaus vasalais. Užgesinti kilusius politinius gaisrus bus sunku, tačiau įmanoma – tereikia, kad premjeras S. Skvernelis ir Seimo Pirmininkas pagaliau suprastų, kad jie išrinkti dirbti ne vienam Agrokoncernui, o visiems Lietuvos žmonėms.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija, kreipiuosi į jus. Būkite drąsūs ir nepasiduokite vieno ar kelių žmonių šantažui. Kažkada buvome kartu ir kviečiu toliau dirbti tuos darbus, apie kuriuos kalbėjome prieš rinkimus. Tik jūs pajėgūs sustabdyti iš jūsų lyderių plūstantį melą. Pagaliau jūs galite pareikalauti, kad Kultūros komiteto pirmininkas nebejuokautų, nebejuokintų žmonių savo emociniais išsišokimais ir pagaliau pradėtų rimtai ką nors dirbti.

Kai prieš daugiau kaip dešimt metų Paryžiaus gatvėse liejosi smurtas ir riaušės, Prancūzijos valdžia, be kitų priemonių, nutarė visiems jauniems žmonės nemokamai užprenumeruoti laikraštį, kad jauni žmonės skaitytų ir sužinotų, kas vyksta krizės apimtame pasaulyje ir kaip jame atrodo Prancūzija. Gerbiamasis premjere, jeigu žiniasklaidą lyginate su kitu pelno siekiančiu verslu ir nematote jokio skirtumo, tai pabandykite atsakyti, kodėl Prancūzijos valdžia nedalino riaušinininkams dešrelių, sulčių, o pasiūlė nemokamai užprenumeruoti laikraščius?

Laisva žiniasklaida visada buvo nepatogi valdantiesiems, bet laisvas žodis gali tapti galingu ginklu ginant demokratiją, žmogaus laisvę ir teisę į nuomonių įvairovę.

Premjere, jeigu jūsų pasisakymai tame Vyriausybės pasitarime tebuvo emocinis proveržis ir toje kalboje tikrai nieko baisaus nebuvo, pateikite tą įrašą, manau, Seimo nariai tikrai supras. Tačiau jeigu jūs tikrai manote, kad valstybės valdymas tėra diktatas mažesniui, silpnesniui ir kritiškai nusiteikusiai žiniasklaidai ar opozicijai, jūs gerai pagalvokite, ar į tą traukinį įsėdote ir ar apskritai nusipirkote bilietą. Gerai pažiūrėkite ir į mašinisto veidą, gal jame atpažinsite Agrokoncerno savininką, tada jūs dar turite laiko lipti lauk, ieškoti kitokių draugų ir pagalvoti apie kitokias vertybes.

Siūlau valdantiesiems – valstiečiams žaliesiems ir kitiems – politinį sandėrį. Šiandien mes, opozicija, giname nuo valdančiųjų demokratijos institucijas ir savo rinkėjų teisę gauti objektyvią informaciją. Tokią informaciją, kurios neredaguoja politikai, tačiau gali atsitikti ir taip, kad ateityje reikės ginti ir kitus, ne tik demokratijos institucijas, mums, opozicijai, gali tekti ginti ir R. Karbauskį nuo pykčio ekstazės apimtos A. Širinskienės. Ir mes, opozicija, padėsime, jeigu jūs, valstiečiai, dabar padėsite apginti žmonių teisę žinoti. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Frakcijos vardu – G. Landsbergis.

G. LANDSBERGIS (*TS-LKDF*). Ačiū, gerbiama pirmininke, kad leidote pasisakyti frakcijos vardu, nors taip nebuvo užsirašęs. Daug kas nuskambėjo ir jau buvo pasakyta, aš tik pasinaudosiu proga šiek tiek priminti, dėl ko mes esame šiandien čia susirinkę. Yra nelemtas Vyriausybės pasitarimo įrašas, ir buvo galimybė su tuo įrašu nepadaryti visų tų klaidų, kurios buvo padarytos. Buvo galimybė jį paviešinti, buvo galimybė atsiprašyti žiniasklaidos ir visuomenės, jeigu kas nors posėdžio pasitarimo metu buvo pasakyta negerai. Tiesą sakant, tikrai buvo galimybė sutvarkyti situaciją taip, kad viso šio ažiotažo nebūtų kilę. Ir, tiesą sakant, S. Skvernelis, kurį aš pažinojau dar iki rinkimų 2016 metais, man atrodo, būtų taip ir padaręs.

Kas atsitiko gerbiamajam Sauliui, kad jisai pradėjo kasti sau ir savo frakcijai, savo partijai, kuriai atstovauja, būdamas premjeru, duobę, man sunku pasakyti. Bet šiandien, jeigu jis būtų čia ir galėčiau kreiptis į jį asmeniškai, aš sakyčiau, Sauliau, padėk kastuvą, nustok kasti, juo labiau kad toje duobėje sėdi ne tik tu vienas, sėdi tavo Vyriausybė, sėdi valstiečių reitingai, sėdi visi žmonės, kuriems šiandien rūpi, ką daro Vyriausybė.

Ir klausimas visiškai paprastas – yra paprasčiausias Vyriausybės kanceliarijos darbo reglamentas, kurį patvirtino ne kas kitas, o šio premjero paskirtas kancleris. Ir opozicija, ir žiniasklaida, ir visuomenė turėjo vieną vienintelį klausimą, kodėl šis reglamentas yra nevykdomas. Viskas, vienas klausimas – vienas atsakymas. Ir atsakymas galėjo būti paprastas: įvyko klaida, žmogiška

klaida, galbūt kancleris, galbūt vicekancleris, galbūt koks nors biurokratas nuspaudė mygtuką ir ištrynė. Nubaudžiame, atleidžiame, nežinau, prisiimame atsakomybę. Tiesą sakant, nieko viso šito nebūtų buvę.

Bet aš manau, kad premjeras atrado progą parodyti savo tikrąjį veidą. Ir tas premjeras, tas žmogus S. Skvernelis, kurį aš pažinojau, vis dėlto buvo ne tas, tai buvo ne tikrasis jis. Tikrasis jis nusprendė susipykti su visuomene. Tikrasis jis nusprendė meluoti visuomenei, tikrasis jis šandien dėjo į krūmus ir nusprendė neateiti, nepasikalbėti su mumis visais ir atsakyti į vieną paprastą klausimą, kodėl ištrynė, kodėl nevykdė? Man labai gaila. Aš žinau, kolegos, turbūt nenustebinsite nieko savo balsavimu, žinau, kad esate sutarę, susimobilizavę ir visais būdais mėginsite atmesti šias rezoliucijas, bet aš džiaugiuosi dėl vieno dalyko. Aš džiaugiuosi, kad šiandien opozicija yra principinga, tvirta ir geba iškelti klausimus, ir turėti politinę diskusiją svarbiausiais visuomenę dominančiais klausimais, todėl, kad mes demokratiją ir žodžio laisvę prarandame ne per vieną dieną. Tai yra lėtas procesas, kuriame jūs nusprendėte dalyvauti.

Kiekvieną žingsnį, kiekvieną žingsnelį, kurį jūs žengsite virš neliberalios demokratijos, link autokratinio valdymo Lietuvoje, mes kiekvieną žingsnį fiksuosime Seime ir turėsime apie tai diskusiją, ir jūs turėsite galimybę kiekvienas prisiimti atsakomybę už tai, ką daro jūsų vadovai. Aš tikiuosi, jūs suprantate tą atsakomybę, kurią jūs turite kiekvienas, nes tai nėra privalomas frakcijos balsavimas, tai nėra, kad jums pasakė R. Karbauskis ar A. Širinskienė, kad privalote šiandien susirinkti ir balsuoti. Tai yra kiekvieno jūsų atsakomybė už laisvę, už žodžio laisvę ir už demokratiją, kuri buvo Lietuvoje iškovota beveik prieš 30 metų. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Frakcijos vardu – S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Dėkoju už žodį. Gerbiami kolegos, gerbiami valdantieji, gerbiami žiniasklaidos atstovai, gerbiami Lietuvos žmonės. Išeivijos lietuviai kūrė Lietuvą ir prisidėjo stipriai atkurdami ją po nepriklausomybės. Tą galime įvertinti įvairiai – ir politiniais atstovais, ir išeivijos šviesuoliais. Vienas išeivijos šviesuolių, kuris man ypač imponuoja, yra V. Kavolis, pradėjęs „Santaros-Šviesos“ judėjimą, išjudinęs ir buvęs vienas iš stipriausių Lietuvos šauklių Amerikoje. Jo knygoje, taip pat ir „Nepriklausomųjų keliais“, kalbama apie laisvę kaip apie nesavitikslę būseną, bet galimybę šviesti ir pačiai tikrajai laisvei skleisti. Šiandien dalyvauti šioje diskusijoje, labai gaila, neužsirašė nė vienas valdančiųjų atstovas, bent išsakyti kitokią, galbūt kritišką, visiškai kitokią nuomonę negu mes, opozicijos atstovai, ir bent per trupinėlį įtikinti mus, kad tendencijos, kurias mes čia vadiname iš tribūnos, yra kitokios, nei mes teigiame.

Ištrintas įrašas yra faktas, kurio mes nepakeisime, ir mes nežinome, kas jame buvo įrašyta. Tai yra tik vienas iš faktų per pastaruosius dvejus metus, jų mes galime matyti tik nuoseklią seką. Mes keliame jums kaip klausimą ir kviečiame pasisakyti iš tribūnos ir paneigti, kad tai nėra tiesa, ir įtikinti, kad yra kitaip. Mes nežinome, kas buvo pasakyta įrašė, ir labai norime tikėti premjero pozityviu žvilgsniu, kad ten iš tikrųjų nieko blogo nebuvo pasakyta, ir premjeras nuoširdžiai sako, kad nebuvo ko nors kritiško arba įžeidžiančio žiniasklaidos arba žodžio laisvės atžvilgiu. Tačiau pastarieji dveji metai leidžia abejoti šiuo pozityvumu, nes per pastaruosius dvejus metus pasipylė aibė valdančiųjų ir Vyriausybės iniciatyvų, kurios įtikina tik priešingai, kad ten buvo pasakyta kažkas tokio, kas galėtų iš tikrųjų atsiliiepti mūsų žiniasklaidai ir demokratijai. Aš išvardinsiu tik keletą iniciatyvų, kurios buvo per pastaruosius dvejus metus įgyvendintos.

Tai yra valstybinio transliuotojo laikinoji tyrimų komisija, kurią N. Puteikis prieš pradedant komisijos veiklą baksnojo iš šios tribūnos, kad yra kalbama ir apie turinį, ne tik apie jos efektyvų pinigų panaudojimą, jis pagrįstinau tą vartojo. Ir tik valstiečių frakcijos pirmininko R. Karbauskio skubus pranešimas tai paneigė. Bet šiandien matome, kad nemažai žurnalistų, kurie kėlė kritinius klausimus apie valdančiųjų veiklą ir ryšius, jau nebedirba šioje televizijoje ir tikrai ne savo noru pasiprašė iš ten išeiti. Lygiai taip pat, kaip ir Muitinės departamento vadovas, įvardinęs galimą nesumokėtų muitų dydį už importuotas trąšas, savo noru pasiprašė savaite po šito paskelbimo. Diskusija apie žiniasklaidos laisvę nesibaigė tik LRT tyrimu. Buvo aibė iniciatyvų per šiuos dvejus metus, kurios kėsinosi į žiniasklaidos cenzūrą. Leiskite pavadinti tik keletą.

Šią kadenciją pradėjome Civilinio kodekso pakeitimu, kuriuo įtvirtinome atsakomybę ir žiniasklaidos baudžiamumą už tai, kad ji kėsina į politikų ir viešų asmenų garbės ir orumo pažeidimą. Tas, ačiū Prezidentei, buvo vetuota.

Gerbiamas Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas viešai išreiškė poziciją, kad iš kai kurių žiniasklaidos priemonių turėtų būti atimtos licencijos ir akreditacijos. Jis taip pat pasakė, kad daugelis žurnalistų neturėtų būti įleidžiami į Seimą po vienokių ar kitokių pažymų.

Mes turėjome ir turinio cenzūros iniciatyvų dėl žiniasklaidoje pasirodančių naujienų turinio pozityvumo proporcijos. Mes taip pat turėjome iniciatyvą kriminalizuoti dalykinės juridinių asmenų reputacijos pažeidimus, sakė, kad negalima net įmonių, ne tik viešųjų asmenų, bet ir įmonių kritikuoti. Mes taip pat matėme ir konkrečiai dabar sprendžiame, bandome atkurti *status quo* dėl žiniasklaidos prieinamumo prie viešųjų duomenų. Konkrečiai silpninama žiniasklaidos galia rašyti laisvai ir gauti informaciją, be politinio reguliavimo laisvai formuoti savo turinį. Mes taip pat matėme aibę iniciatyvų apie tai... kad žiniasklaidos finansinis tvarumas buvo stipriai pažeistas.

Aš prašau ateiti į tribūną ir įtikinti mane kitaip, ar tai yra netiesa, bet mes matėme ypač regioninės žiniasklaidos padidintus pašto prenumeratos ir sklaidos tarifus. Tai iš esmės regioninę žiniasklaidą pavertė visiškai nuostolinga verslu. Mes matėme daugelį sektorių ir reklamos produktų, kurie buvo uždrausti, ir reklama nebuvo kompensuota taip, kaip buvo žadėta, kad bus kompensuota iš Sveikatos rėmimo fondo. Mes matėme intencijas, kad ministerijų atskiri viešinimo konkursai bus pagaliau nutraukti ir sukurtas bendras fondas, objektyvi komisija, kuri dalins pinigų žiniasklaidai pagal konkursinius dalykus, bet ydinga praktika vis dar tęsiama. Mes matėme pažadus, kad tiriamajai žiniasklaidai bus skirta pinigų, bet tai liko tik pažadais.

Visa tai sudedame ir mes nematome nė vienos iniciatyvos, kuri sustiprintų lietuvišką žiniasklaidą. Priešingai, matėme pasitikintį, laisvą pilietį, kuris tapo netyčia persekiojamas per šiuos dvejus metus, daugelį kitų iniciatyvų: STT be teismo leidimo gali įeiti į kiekvieno asmens sąskaitą, gryniesi apriboti 3 tūkst. eurų, kainų reguliatoriai be teismo gali įeiti į bet kokios įmonės patalpas, mes matome slaptų pirkėjų išplitimą valstybės institucijose. Visa šita kariauna papildomų priemonių, kurios ateina, visiškai neatsiliepia į tai, ką V. Kavolis kalbėjo apie laisvo piliečio laisvoje valstybėje plėtrą.

Visiškai baigiu. Premjeras iš šitos tribūnos sakė ir kalbėjo apie tai, kad visuomenės teisė nėra absoliuti žinoti viską. Aš norėčiau apversti šią klausimą ir pasakyti, kad valdžios teisė į informaciją nėra absoliuti ir nėra absoliuti į galią. Todėl mes turime stengtis, kad mūsų švietimo ir kultūros ministrai būtų tikrieji humanitarai, kurie atsvertų tą policinę valstybę ir tą kontrolės aparatą, kuris netiki laisvo žmogaus ir laisvos žiniasklaidos galimybe sukurti pilietinę visuomenę, mums trūksta humanitarų, tokių kaip V. Kavolis, tarp jūsų, gerbiamieji. Jūs puikiai suprantate, kad šita valstybė eina tikrai ne ta linkme.

Aš kreipiuosi į tuos, kurie yra atėję ypač iš akademinio sektoriaus, kalbėti apie tai viešai, kad tendencijos turi kisti, įrašo sunaikinimas yra vienas iš precedentų ilgoje ilgoje sekoje per pastaruosius dvejus metus...

PIRMININKĖ. Laikas!

S. GENTVILAS (LSF). ...neigiamų tendencijų. Labai ačiū ir atsiprašau už viršytą laiką.

PIRMININKĖ. Dėkoju. J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, nekartosiu to, ką pasakė prieš mane kalbėję. Tik pasidalinsiu dar vienu rūpesčiu, kurį iškelia šis mūsų svarstomas klausimas. Man atrodo, kad toje visoje neatskleisto pasitarimo įrašo istorijoje problema ir esmė yra ne pats įrašas, kurio turinys žurnalistams daugmaž yra žinomas, nes dalyvavo Interneto žiniasklaidos asociacijos atstovė, bet ši visa istorija parodė premjero silpnumą ir negebėjimą veikti demokratijos ir viešumo aplinkybėmis. Aš manau, kad tai yra gana pavojingas dalykas. Iš tikrųjų, jeigu premjeras būtų stiprus, savi mi pasitikintis politikas, kaip jis turėjo toje situacijoje pasielgti? Pamatęs, kad čia darosi kokia nors problema dėl to įrašo, kitą dieną davei tą įrašą, sakai: imkit, nagrinėkit, na, aš ten pasakiau ką nors galbūt šiek tiek riebiau apie žiniasklaidą, bet čia emocijos ir jūs apie mane visko pasakote kartais perdėtai, tai negalvokite, kad dėl to, ką ten pasakiau, bus kokių praktinių veiksmų. Problema būtų, aš manau, užgesusi labai greitai.

Manau, kad politiko stiprumą rodo ne užsispyrus, net nesilaikant įstatymų ir kitų teisės aktų, gynimas kokios nors pirminės pozicijos, bet gebėjimas pripažinti klaidą, atsiprašyti, atsitraukti ir toliau eiti į priekį. O dabar, aš įsivaizduoju, kai kilo tas skandalas, premjeras baikščiai su savo patarėjais svarsto, ką čia daryti. Dramatiškais veidais, kuriuos turbūt geriausiai iliustruoja premjero

patarėjo, atleidinėjančio ministrus, veidas ir šnabždėjimas: ne, ne, negalima duoti, čia, žinot, premjere, jūs visko prikalbėjote, ištrinkime, nedarykime, ir taip pasielgus klimpstama vis giliau.

Štai, lyg ir pateisinant tą ištrynimą, priimamas sprendimas, kad apskritai nebebus kaupiami visi Vyriausybės pasitarimų ir posėdžių įrašai ir visuomenė negalės ateityje su jais susipažinti. O tai iš tikrųjų yra labai negeras dalykas, nes visokių dalykų dėl priimtų sprendimų išryškėja kartais tik ateityje. Pavyzdžiui, labai norėtusi dabar matyti visus pasitarimų įrašus, kai buvo svarstomas 2013 metais Trąšų įstatymo panaikinimas. Kokie motyvai lėmė, kad Lietuva yra vienintelė valstybė, neturinti trąšų registro ir tokio įstatymo? Štai, kaip minėjau, problema yra atsiskleidęs premjero silpnumas demokratijos aplinkybėmis.

Kas gali atsitikti toje situacijoje? Nepanašu, kad premjeras kaip nors koreguotų savo elgesį ir sugebėtų persiorientuoti. Kad ir šiandieninis jo neatvykimas vaizduojant, kad Marijampolėje neatidarys be jo langų gamyklos, tą irgi patvirtina. Juk galėjo šiandien ateiti, iš tribūnos pasakyti savo žodį, o gal ką nors ir pakoreguoti. Buvo tokia galimybė, deja, premjeras pabėgo į minėtą Marijampolės renginį.

Ko aš nuogąstauju? Kad premjeras gali pradėti studijuoti, kaip tokioje situacijoje elgėsi kitų Rytų, Pietų valstybių vadovai, kurie gal irgi buvo nepatenkinti ta demokratine aplinka, ir kaip jiems pavyko tą situaciją pakeisti. Juk Vengrija kažkada, matyt, irgi buvo visiškai demokratinė valstybė, ne blogiau išvysčiusi demokratinius instrumentus kaip Lietuva, bet šiandien mes situaciją turime visai kitokią. Tikrai gąsdina kai kurie Vyriausybės vadovo pagrasinimai, kad žiniasklaidos teisė žinoti yra neabsoliuti, užuominos apie viešinimo pinigų mažinimą, tai yra kirtimas per nepriklausomos žiniasklaidos ekonominius pagrindus, ir kiti momentai, todėl manau, kad Seimas šiandienine rezoliucija turi pasakyti savo tvirtą žodį, pasakyti ne toms antidemokratinėms, prieš viešumą nukreiptoms tendencijoms, kurios matomos iš premjero laikysenos ir veiksmų. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Ir paskutinė – A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Sveiki, gerbiami kolegos. Na, minime Sąjūdžio 30-metį. Ir vakar, ir apskritai šią savaitę netrūksta viešojoje erdvėje diskusijų, ar Sąjūdžio dvasia jau išblėso ir kokia apskritai ji buvo.

Man atrodo, kad tai, kas šiandien vyksta Lietuvoje, ir tai, kaip šiandien į kampa yra stumiamą žiniasklaida, ne tik prie valstiečių, bet iš esmės prie visų valdžių yra stumiamą žiniasklaida, gal dabar jau mes esame labai arti dugno, – visa tai iš esmės rodo labai paprastą dichotomiją, kad daugelis norėjo laisvos Lietuvos, bet vieni norėjo Lietuvos su teisėmis, tai yra tokiomis teisėmis kaip teisės viršenybė, žodžio laisvė, žmogaus teisės, pagarba privačiai nuosavybei, kiti norėjo nepriklausomos Lietuvos be demokratių teisių, galbūt kokios nors mažosios Rusijos ar Baltarusijos. Iš tikrųjų visa šita diskusija yra būtent apie tai, kokioje demokratijoje mes gyvename, ar sukonstruotoje fasadinėje, ar tikroje liberalioje demokratijoje su teisėmis.

Iš esmės paskutinis sprendimas atkirsti žiniasklaidą nuo Registrų centro duomenų reiškia tik tiek, kad žiniasklaidai buvo kuriamas dar vienas barjeras prieiti prie duomenų. Aš sutinku, kad tvarka turi būti, bet Lietuvoje galioja įstatymai, galioja Konstitucija, galioja Visuomenės informavimo įstatymas ir jų visiškai pakako, kad būtų išvengta šitos problemos, kad nebūtų įgyvendintas tas barjeras žiniasklaidai neprieiti prie duomenų. Kai yra klausiama, o koks yra motyvas, kokie yra argumentai, kas buvo už ir kas buvo prieš Vyriausybėje priimant tuos sprendimus, niekas to nepaaiškina ir įrašai dingsta. Įrašai yra ištrinami ar, nežinau, išmetami į Neries upę, ar pamirštami. Dabar visas archyvas jau yra nebe prieinamas. Net ne pasitarimų, o Vyriausybės posėdžių!

Kodėl tai vyksta? Kodėl tai vyksta? Kodėl tai vyksta? Žmogaus, kuris gali atsakyti į šitą klausimą, šiandien čia nėra. Jis šioje tribūnoje į klausimus neatsako, o svaidsi argumentais *ad hominem*, niekas neprisiima atsakomybės. Labai paprasta suversti kaltę kokiam nors Vyriausybės kanceliarijos darbuotojui ar darbuotojai, bet mes turime politinę problemą, mes turime didelę politinę problemą, kuri pasireiškia žiniasklaidos laisvės ardymo ir varžymo pavidalu. Aš noriu, kad mes gyventume demokratijoje su teisėmis, ir aš noriu, kad už tuos sprendimus, kurie buvo priimti Vyriausybėje, Vyriausybės kanceliarijoje, būtų prisiimta atsakomybė. Premjeras S. Skvernelis turi prisiimti atsakomybę, todėl kviečiu balsuoti už šią rezoliuciją.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Pusė diskusijos valandos kaip tik jau baigėsi. Dabar pagal 183 straipsnį turėtų būti po rezoliucijos projekto svarstymo priėmimas. Tai yra pirmą redakciją. Priimti rezoliuciją be pataisų. Motyvai dėl viso: keturi – už, keturi – prieš. Kad priimtume rezoliuciją be pataisų, už – G. Skaistė.

G. SKAISTĖ (TS-LKDF). Iš principo valstybė, kalbėdama apie demokratijos stiprinimą, visą laiką kalba apie skaidrumo didinimą, apie atvirų duomenų naudą visuomenei, apie tai, kad žiniasklaidai būtų prieinama kuo daugiau duomenų, kad būtų didesnė politikų kontrolė, bet veiksmai, kuriuos atlieka Vyriausybė, iš tiesų daro visą šitą parodomąją demokratiją visiškai kitokio vaizdo. Iš pradžių buvo atsisakymas duoti pasitarimo įrašą, vėliau apribota prieiga prie visų Vyriausybės posėdžių įrašų. Toliau eina supriešinimas žiniasklaidos su kitomis sritimis – kaip socialine apsauga ir taip toliau. Tada kalbama apie tai, kad mes jus apribosime nuo Europos Sąjungos viešinimo duomenų. Galų gale jau nebekeistas darosi ir Seimo nenoras įteisinti, kad savivaldybių posėdžių įrašai būtų privalomi, nes atrodo, kad mums ta demokratija, kai žmonės dalyvauja, gali žiūrėti, darosi visiškai nebereikalinga ir nebeprasminga. Aš asmeniškai nenoriu gyventi tokioje valstybėje, kur pagal vieną asmenį sprendžiama, kurio reglamento reikia laikytis, o kurio jau ne labai. Ar Vyriausybės kanceliarijos darbo reglamentas yra dokumentas, ar jis mums nieko nereikia ir mes galime jo laikytis arba nesilaikyti?

Aš nenoriu gyventi tokioje valstybėje, kurioje informacija yra ribojama pagal tai, kas tos informacijos prašo, ar gera žiniasklaidos priemonė, ar bloga žiniasklaidos priemonė, kada galima Registrų centro duomenis vieniems duoti, kitiems neduoti. Aš asmeniškai tokioje valstybėje gyventi nenoriu. Noriu gyventi laisvoje Lietuvoje, ir tikrai tas demokratijos visas vertybes mes privalome ginti.

PIRMININKĖ. Prieš – G. Burokienė.

G. BUROKIENĖ (LVŽSF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Aš norėčiau pradėti perfrazuodama rašytojo M. Tveno žodžius: „Ponai, šitos kalbos yra stipriai perdėtos, švelniai tarant.“ Maniau, kad sukilęs ažiotažas dėl nieko yra labai aiškus ženklas, kad daromi geri darbai. Ir man norėtusi visą laiką paklausti, kodėl gi rezoliucija buvo iškelta, o ne iš karto S. Skverneliui dėl priesaikos sulaužymo kažkas kita?

Tiesiog padariau socialinį tyrimą, pabandžiau gauti „auksinių šaukštų“ skandalo pasitarimą. Deja, jo nėra, kaip nėra ir kitų, nes 65 straipsnis... Vyriausybės reglamento 62 punkte rašoma, kad pasitarimai yra protokoluojami, o 82 punkte rašoma, kad daromi posėdžių garso įrašai, kurie išsaugomi. Tai nereikia maišyti dviejų dalių. Man atrodo labai keista, kad kilo ažiotažas, sakykime, vandens stiklinėje. Taigi aš tikrai visus raginu balsuoti prieš ir palaikyti premjerą.

PIRMININKĖ. Dėkoju. A. Anušauskas – už. (*Balsai salėje*) Dėmesio!

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Čia nėra koks nors personalinis balsavimas, žinoma, kad atsakomybė personalinė. Mes švenčiame Lietuvos valstybės šimtmetį ir, jūsų nuostabai, prieš šimtą metų rašyti Lietuvos Valstybės Tarybos posėdžių detalūs protokolai yra. Žinoma, Valstybės Taryba irgi galėjo galbūt priimti sprendimą, kad gal nereikia, sunaikinkime, tačiau jie nenaikino, paliko istorijai, nes tai svarbu, tai liudija tos institucijos narių pasaulėžiūrą, įsitikinimus, vertybes, tai yra nepaprastai svarbu.

Lygiai taip pat 1940 m. birželio 15-oji. Jūsų nuostabai, taip pat yra protokolai, iš ko mes matome, kaip buvo svarstoma, kaip buvo priimami dokumentai, kas buvo atsakingas, kas kaip pasisakė ir kodėl pasisakė. Nors tai Lietuvos valstybei labai daug kainavo, bet vis dėlto tie dokumentai yra archyvuose. Šiuo atveju aš manau, kad tikrai diskusija yra svarbi, nes vis dėlto parodo, kiek mes vertiname savo valstybės pareigūnų veiksmus ir jų atsakomybę už tuos veiksmus, atsakomybę už žodžius. Aš manau, kad tai, kas parašyta, atitinka tikrovę, kas parašyta rezoliucijoje. Ir vis dėlto, jeigu mes keliame tokį klausimą, atsakymus, išsamius atsakymus, turime gauti.

PIRMININKĖ. Prieš – J. Jarutis.

J. JARUTIS (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Tiesiog klausantis pasisakymų, ypač iš Tėvynės sąjungos, ne pirmą kartą susidaro toks vaizdas, kad nepriklausomybę iškovojo tik Tėvynės sąjungos atstovai, o visi kiti, priklausantys kitoms partijoms, tiesiog stovėjo šalia, stebėjo ir nieko nedarė. Žinoma, tai žeidžia, bet tiek to, mes esame jau su tuo susitaikę.

Nuo pat pirmos dienos, prieš dvejus metus Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai laimėjus rinkimus, prasidėjo duobės kasimas, kaip kažkuris pasakė. Dar pasakė, kad dabar net premjeras pats sau duobę kasa. Prieš dvejus metus mes prisiėmėme atsakomybę, suformuodami Vyriausybę, ir nesikratome jos. Premjeras šiandien niekur nepabėgo, o vykdo tiesiogines pareigas ir Vyriausybės programą, kurios vienas iš pagrindinių punktų yra regiono gyvybingumas ir ekonomikos kėlimas.

Visiškai paprastai kalbant, šios dienos rezoliucija yra tiesiog paprastas oro virpinimas, nesugebant pateikti Lietuvos gerovę kuriančių įstatymų, todėl aš už tokią rezoliuciją tikrai negaliu balsuoti.

PIRMININKĖ. Už – B. Matelis.

B. MATELIS (MSNG). Ačiū. Prieš tai kalbėjusi viena kolegė dar prieš metus, kai tvirtino biudžetą, premjero paklausė, uždavė tokį klausimą: premjere, ar nevertėtų gynybai numatytas lėšas paskirstyti regionams ir pravalgyti? Dabar mes girdime iš tos pačios kolegės, kad žiniasklaidos laisvė, žodžio laisvė, teisė žinoti yra tik audra stiklinėje. Aš norėčiau paklausti, kokiomis apskritai vertybėmis... ar yra kokių nors vertybių Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijoje ir kuo vadovaujasi nustatydami, kaip reikia balsuoti, patys žmonės? Ar pagal tai, kokios vertybės puoselėjamos Agrokoncerne, ar pagal tai, kokios yra valstybei reikalingos vertybės ir gynyba? Išties manau, kad šis balsavimas yra išbandymas valdančiajai koalicijai – jie aiškiai pasakys, kas jiems yra svarbiau: ar vieno koncerno vertybės, ar visos valstybės.

PIRMININKĖ. Prieš – R. Šarknickas.

R. ŠARKNICKAS (LVŽSF). Jei tai būtų pirmas puolimas, aš gal dar patikėčiau, bet šis puolimas yra ne pirmas. Jis prasidėjo nuo pačių pirmų metų, kai Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga pradėjo vykdyti reformas, didžiules reformas, ir tai vyksta pas jus be perstojo. Vakar per Lietuvos radiją trys politologai faktiškai vienu balsu sutarė, kad opozicija nesugeba rimtai dirbti, tik nuolatinis puolimas vyksta ant valstiečių. Tai dar kartą įrodo, kad jūs negalite uzurpuoti visų žmonių sąmonės, manyti ir tikėti taip, kaip jūs galvojate, kaip turi būti tai daroma pagal jus. Ir aš visiškai tikiu, kad jūsų Konservatorių partijoje ne visi tokie žmonės kaip dalis jūsų iš vadovaujančių partijai.

Kviečiu įsiklausyti ir matyti, išgirsti tautą, žmones ir gerbti juos, nes žmonės tai tikrai mato ir vertina. Kai tik ateina įstatymas teisingas ir žmonės pradeda jausti, jūs iš karto sukuriate naują istoriją. Tiesiog prašau jūsų baigti užsiimti šiais dalykais, kurie valstybei yra tikrai nenaudingi. Balsuosiu prieš.

PIRMININKĖ. M. Adomėnas – už.

M. ADOMĖNAS (MSNG). Ačiū, posėdžio primininke. Kolegos, čia ginčas yra ne apie vieno ar kito formulio raidę ir kaip ją interpretuoti. Kalbama yra apie politinius sąmoningus veiksmus, kuriais yra ribojama žiniasklaidos ir žodžio laisvė. Prieš keletą metų tikrai nebūčiau galėjęs pagalvoti, kad toks dalykas gali įvykti, kad gali būti sunaikinami įrašai, kaip kokio Dž. Orvelo totalitarinėje valstybėje, kur klastojama praeitis, klastojama tai, kas įvyko. Tikrai demokratinėje valstybėje tai yra neišsivaizduojama.

Kitas dalykas, čia buvo paminėta premjero arogancija. Aš matau, kad tai ne arogancija, tai yra panieka Seimui, panieka Seimui kaip svarbiausiai valstybės institucijai, vengimas atsakyti į klausimus, pakeičiant juos insinuacijomis ir išpuoliais *ad hominem* ir nedalyvavimas Seimo posėdyje, kur svarstomi svarbiausi dalykai. Langai ir durys yra svarbiau negu pamatinių demokratijos vertybių svarstymas. Ir iš tikrųjų, kaip kolegos kalbėjo, mes turime daugybę požymių, kad judame iš demokratinės santvarkos į kažkokią kitą, kur yra sistemingai gniaužiamos opozicijos teisės, sistemingai gniaužiama žiniasklaidos laisvė, ir jau net nesiryžčiau tos santvarkos vadinti policine valstybe, nes tuo būdu tarsi metama dėmė ant daugybės garbingai dirbančių policininkų, kurie tą santvarką saugo.

Man atrodo, kad iš demokratijos mes judame ne į V. Orbano santvarką, bet greičiau į mentokratiją. Tai čia yra pasirinkimas, ar mes išsaugosime tą santvarką, tą laisvą visuomenę, kuriai prisiekėme, ar judėsime ta linkme.

PIRMININKĖ. Prieš – V. Rinkevičius.

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Gerbiami kolegos, visi mes esame mirtingieji, visi darome klaidų, ir šiandien diskusijų pasiklausius, jeigu kam nors atrodo, kad esate dėl visko

absoliučiai teisūs, truputį apsičiupinėkite, ar esate šiame realiame pasaulyje. Tikrai diskusija primena pigų politikavimą. Kolegė G. Skaistė sakė, kad ji nenori gyventi tokioje valstybėje. Aš noriu pasakyti, kad aš noriu gyventi tokioje valstybėje, kur auga ekonomika, auga žmonių pajamos, auga pensijos, vaikų išmokos ir visa kita. Aš noriu joje gyventi ir, aš manau, reikia tą daryti, ir toliau eiti tuo keliu. Aš suprantu, kad opozicijos kolegoms galbūt nepatinka kai kurie dalykai, kad žmonės geriau gyvena, kad dalis visuomenės, kuri nesuklaidinta, yra iš tiesų patenkinta, ir gatvėje susitikus sveikina ir džiaugiasi, kad štai man padidėjo pajamos, vaiko išmokos, pensija, ir taip toliau. Aš siūlau baigti tą pigų politikavimą, siūlau balsuoti prieš ir gal ieškoti daugiau sąlyčio taškų, o ne priešpriešos.

PIRMININKĖ. Balsuojame. Kas už tai, kad priimtume rezoliuciją be pataisų, balsuojate už, kas turi kitą nuomonę, balsuoja prieš arba susilaiko.

Balsavo 107 Seimo nariai: už – 42, prieš – 52, susilaikė 13. Taigi rezoliucija be pataisų nepriimta.

Tada alternatyvus balsavimas. Dėmesio! Redaguoti rezoliucijos projektą – balsuojate už, atmesti rezoliucijos projektą – balsuojate prieš.

Balsavo 106 Seimo nariai: už – 43, prieš – 63. Rezoliucija atmesta.

Replika po balsavimo – S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiami kolegos, priimkite tai kaip politinį vertinimą premjero pastarosios veiklos. Jūs nė vienas neišdrįsote žengti į tribūną ir pasakyti, kad tos tendencijos, kurias mes, opozicija, vadinome, mes kalbėjome apie tendencinę veikimą prieš žiniasklaidą, yra netiesa, ir jūs elgsitės kitaip. Mes šito neišgirdome, mes girdėjome tik komandinį premjero palaikymą ir kalbėjimą apie tai, kad pozicija yra griežta, bet dalykinio įrodinėjimo ir argumentavimo mes iš jūsų negirdėjome.

PIRMININKĖ. V. Juozapaitis.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Gerbiamieji Seimo nariai, labai apgailestauju, kad taip ir neatsirado, nepaisant kai kurių jūsų tikrai lyg ir buvusių nuoširdžių žvilgsnių, drąsos peržengti per savo įsitikinimus. Na, tokia jau situacija.

Aš tik noriu atkreipti dėmesį, kad šiandien jūsų balsavimą stebi taip pat ir Lietuvos jaunimas, moksleivija ir visa visuomenė. Šiuo žingsniu jūs dar kartą teigiate, kad Lietuvoje teisės viršenybė neegzistuoja. Tai yra labai blogas precedentas ir iš tikrųjų jums bus labai sudėtinga reikalauti iš visuomenės laikytis įstatymų, kuomet čia, Seimo rūmuose, įstatymai yra paniekinami. Aš dar priminsiu ir jūsų ketvirtadienio balsavimą, kuomet netgi jums iš anksto pranešus apie procedūrų pažeidimą, procedūros taip pat yra įstatymo sulaužymas, jūs, nepaisydami to, vis dėlto baigėte tą savo politinį veiksmą, kuris su teise niekaip nekoreliuoja.

Taigi dvigubi standartai (ar kaip juos vadinti) tikrai ne į naudą mūsų visuomenei. Lieka tik apgailestauti, kad mes dar neišmokome pamokų.

PIRMININKĖ. K. Masiulis.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Aš kreipiuosi į valstiečius. Per dvejus metus S. Skvernelio sparnai išsiskleidė ir jūs matote jo šešėlinę pusę, kuri mažiau yra rodoma jums, išorėje, kitiems, kitose partijose esantiems žmonėms, ir lygiai taip pat visuomenei. Jisai pats bijo savo tos šešėlinės pusės, bando ją nuslėpti, o jūs padedate jam. Sveikinu! Bjaurūs jo šešėlinės pusės aspektai lenda į paviršių, nori nenori. Išlenda čia, tribūnoje, chamizmas. Ar taip turėtų elgtis premjeras, ar taip jisai turėtų kalbėti? Ar taip jisai turėtų elgtis visuomenėje, kuri siekia kuo didesnio viešumo, moralizuoti ir aiškinti, kad to viešumo nereikia ir panašiai? Dar daugiau – veiksmais slėpti informaciją XXI amžiuje. Į kurią pusę jūs traukiate?

PIRMININKĖ. V. Sinkevičius.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju, pirmininke. Iš tiesų, aš manau, dveji metai Vyriausybės darbų ir nuveikti darbai yra nenuginčijami, nors ir kaip kam nors norėtųsi juos pažeminti. Šiandien šioje tribūnoje mačiau kolegas, kurie pagaliau bent jau išėjo į tribūną. Jų darbai kalba už save – intrigos, paskalų nešiojimas ir vos 20 registruotų įstatymų projektų, kurie realiai yra tik apkaltos, rezoliucijos ir daugiau nieko. Aš tikiu, kad rinkėjai atsirinks, kas realiais darbais dirbo, o kas tik nešiojo gandas, telefonu komentavo, kas išvažiavo iš Seimo girtas ir panašiai. Jūsų kelias pasirinkti.

Aš vis dėlto opoziciją kviesčiau atverti visus valstybės duomenis, dirbti kartu atveriant visus valstybės duomenis visiems žmonėms, neišskiriant jokių grupių. Ačiū. *(Balsai salėje)*

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, ar... (*Balsai salėje*) Gerbiami kolegos, dirbame toliau.

11.12 val.

Seimo rezoliucijos „Dėl daromo neleistino spaudimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai ir neteisėtų įrašų“ projektas Nr. XIII P-2775 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Antras klausimas – Seimo rezoliucija „Dėl daromo neleistino spaudimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai ir neteisėtų įrašų“. Pranešėjas – G. Landsbergis.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Suprantu, kad vakarėlis buvo neprastas, vyno, matyt, nebelikę, nuotaikos puikios.

Aš norėčiau kreiptis į gerbiamą ūkio ministrą. Trumpai. Pasinaudoti proga. Iš tikrųjų, gerbiamas ūkio ministre, jūs mokėtės turbūt vienoje iš labiausiai žodžio laisvę gerbiančių valstybių – Jungtinėje Karalystėje. Aš suprantu, kur jūs bandote nuvesti diskusiją: smulkmena, svarbu – darbai, pažiūrėkime, kokia gamykla atidaryta Marijampolėje. Bet dabar įsivaizduokite vieną paprastą dalyką. Jeigu dabar, Didžiojoje Britanijoje vykstant breksito procedūrai, premjerė T. Mei nuspręstų, kad ji ištrins pasitarimų medžiagą prieštaraujant įstatymams, aš nuoširdžiai neįsivaizduoju, kaip tai galėtų nutikti. Nuoširdžiai. Bet, matyt, grįžus į Lietuvą, reikalai pasikeičia ir įstatymus galima laužyti. Svarbu, kad ekonomika augtų.

Aš žinau, kur dar galima laužyti įstatymus. Gerbiamas Virginijau, ar žinote, kur galima laužyti įstatymus? Galima laužyti įstatymus Turkijoje, kur dabar jau tikriausiai pavadintinas diktatoriumi R. T. Erdoganas gali savo įstatymus traktuoti, kaip jam patinka. Įstatymus galima laužyti valdantiešiams Kinijoje. Atrodo, kad panašia kryptimi eina Vengrija ir kitos valstybės.

Man yra ganėtinai keista, kad žmonės, įgiję vakarietišką išsilavinimą, pasinaudoję visomis liberalios demokratijos teikiamomis gėrybėmis, nusprendžia savo valstybėje visas tas teises ir laisves sulaužyti.

Gerbiamas Virginijau, negi jūs iš tikrųjų ir savo atžaloms papasakosite, kad buvote vienas iš tų, kurie *pakasė* Lietuvos demokratiją? Man tai yra tikrai tikrai stebėtina.

Šiandien mes kalbame ir apie kitą atvejį, šiandien mes kalbame apie kitą, apie dar vieną dvejopų standartų atvejį. Jeigu jūs ką tik mus čia įtikinėjote, kad tai yra smulkmena, kad įstatymo arba teisės akto laikytis yra neprivaloma, premjeras gali nesilaikyti savo paties kanclerio sukurtų teisės aktų, tai šiandien A. Širinskienė, R. Karbauskis, nepaisydami kitų įstatymų, kaip Visuomenės informavimo įstatymo, paviešina privatų susikalbėjimą, pokalbį, kuris yra padarytas neteisėtomis priemonėmis, ir vėlgi tikisi likti be įvertinimo.

Mielieji, aš tai suprantu, tai yra visiškai... jeigu jūs manote, kad jūs nustebinote ką nors savo pasisakymais apie tai, kaip puikiai auga ekonomika ir visa kita, ir jūsų balsavimas, aš viską suprantu, jūs tą darysite ir toliau. Tam jūs turite savo valdančiųjų buldozerį. Viskas čia yra gerai, bet aš noriu jums priminti. Europos Sąjungoje taip pat jau keletą metų vyksta labai panaši procedūra. Jinai vyksta prieš Vengriją. Man teko matyti tos procedūros pradžią, buvo pirmieji skundai, kai Vengrijos opozicinės frakcijos kreipėsi į Europos Parlamentą ir sakė, klausykite, mūsų valstybėje yra susidorojama su opozicija, su žiniasklaida, galų gale su universitetais, taip buvo einama nuosekliai, ir nuosekliai, ir nuosekliai. Europos Parlamentas kiekvieną kartą reaguodavo. Kiekvieną kartą reaguodavo, turėdamas lygiai tokią pačią diskusiją, kaip šiandien turime čia. Ir aš buvau toje frakcijoje, V. Orban frakcijoje, V. Orbanas yra EPP (Europos liaudies partijoje). Patikėkite, diskusija apie savus buvo ypač sunki. Ir ta diskusija rugsėjo 18 dieną baigėsi, nes nebebuvo kur dėti, po tiek skundų, po tiek suvaržymų, ką padarė Vengrijoje dabartinė valdančioji dauguma, nebebuvo kur dėti, yra pradėta baudos procedūra.

Mielieji, aš tiesiog noriu duoti pažadą. (*Balsai salėje*) Taip, ir jums. Jūs puikiai žinote situaciją, jūs puikiai žinote situaciją. Ir, žinote, duoti pažadą lygiai tokį patį, kad kiekvienas žingsnis, kurį jūs žengsite prieš žodžio laisvę, prieš opoziciją, prieš LRT, jūs sulaužėte įstatymus, visa tai bus dokumentuota ir mes informuosime mūsų kolegas ir partnerius Europoje. Aš tikiuosi, gerbiamas ministras turės drąsos atsistoti vieną dieną Europos Parlamente ir paaiškinti, kodėl valstiečiai ir jisai, būdamas vienas iš tokių turbūt ryškiausių valstiečių lyderių, nusprendė Lietuvoje pradėti

demokratijos pakasynas? Aš tikiuosi, kad jūs atsakysite tada jau ne į opozicijos... netiks jūsų argumentai, kad čia konservatorių maištas, netiks, kad čia kažkas kovoja su jūsų fantastiškais įstatymais ir pataisomis, jūs būsite kaltinami tuo, ką mes šiandien jums sakome. Jūs *pakasate* demokratiją, ir jums tuos žodžius išsakys ne tik konservatoriai, jums išsakys visos Europos frakcijos, kurios yra Europos Parlamente. Ir man bus gaila Lietuvos, man bus gaila Lietuvos, kad Lietuva bus traktuojama kaip tos valstybės, kurios šiandien yra gėdingoje situacijoje, kurias teisia teismai, kurias teisia politikai, ir jūs būsite ten įvarę visą mūsų valstybę.

Taigi atsitokėkite tie, kurie dar galite. Žinau, kad galite. Žinau, kad jūs nesate užmigę ir pasidavę totaliniam apgaulės dūmui. Atsitokėkite ir atsibuskite, mes galime dar tą sustabdyti, tik tam reikia jūsų pastangų, tam reikia žmonių, kurie, turėdami puikų, fantastinį išsilavinimą ir suprasdami, kaip veikia Vakarų liberalios demokratijos, ateitų ir pasakytų savo vadams: nustokite taip daryti, nustokite griauti demokratiją, nustokite laužyti įstatymus ir kartu kurkime ateities Lietuvą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Likite tribūnoje, jūsų dar nori klausti daug Seimo narių. Pirmasis – J. Razma. (*Balsai salėje*)

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Ar aš galiu?

PIRMININKĖ. Replika. Prašau.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Iš tiesų aš dėkoju, kad pusė pasisakymo yra skirta man asmeniškai. Galiu pasižadėti, kad padarysiu viską, kad negriautume demokratijos ir užtikrintume ją, kad dar ilgą laiką kartos po mūsų ją paveldėtų. Bet labai trumpai – taip, mokydamasis užsienyje aš buvau tikrai idealistas ir nesitikėjau, kad žmonės, sulaukę rimtų įtarimų politinės korupcijos bylose, galės vadintis mano kolegomis parlamente. Deja, tokia realybė.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Jūsų frakcijos kolegomis gali vadintis kai kurie arba netgi jūsų daugumos kolegomis.

PIRMININKĖ. Klausia J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš bandysiu grįžti prie klausimo, kurį iš tikrųjų dabar svarstome, tai dėl spaudimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai. Gerbiamas pranešėjau, projekte yra akcentuojamas to spaudimo sutapimas su greitai numatomu svarstymu dėl švietimo ir mokslo ministrės galimo interesų konflikto ir pavojingumas, tą sutapimą žymintis. Bet ar jūs nemanote, kad gali dar būti ir kita priežastis, kodėl R. Karbauskis taip užsipuolė komisiją? Galbūt prisiminta metų senumo istorija ir tai, kad komisija sugebėjo padaryti principingą sprendimą dėl vienos Seimo narės, kuri galbūt labai rūpėjo valstiečių ir žaliųjų lyderiui?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Ačiū, gerbiamas Jurgi. Išties aš matau tam tikras paraleles. Matyt, yra veiklos modelis, kuris valstiečių ir žaliųjų frakcijos lyderiui yra neišvengiamas. Grasinimai. Turbūt tiek žmonių, kurie išėjo iš Valstiečių frakcijos... visi buvo palydėti grasinimais. Tam, matyt, yra priežastis, kad būtų įbauginti likusieji, kad jie nesugalvotų atsitraukti: mes apie jus surinksime informaciją, mes ją paviešinsime, jūs būsite pažeminti ir tada jau niekas už jus nebaluos. Aš čia matau lygiai tą patį žanrą, tik šiandien susidorojimo objektai, ko gero, yra du. Pirmiausia tai yra P. Urbšys, antrasis bus Seimo Pirmininkas. Juos reikia prispausti, reikia laikyti, kad, neduok Dieve, tie žmonės ko nors nepasakytų, ką jie galbūt žino, kad jie nesuorganizuotų kitų balsuoti taip, kad nebalsuotų taip, kaip nenori R. Karbauskis. Ir, be abejonės, tai yra kerštas. Galima įvardinti, čia nėra ką slėpti. Ponios G. Kildišienės skandalas, turbūt pirmasis kilęs šiame Seime, nežinau, kaip jis siejasi su gerbiamojo Virgio idealizmu, matyt, jis buvo pakankamas idealistas, bet jam tai nesukliudė. Automobiliai, perkami už įmonės lėšas, ir kiti panašūs dalykai, krūva neatsakytų klausimų. Aš tikiuosi, kad jam neteks patirti to keršto, kurį patiria kiti jo frakcijos kolegos, buvę frakcijos kolegos arba netgi Seimo Pirmininkas.

Didžiausia bėda visoje šitoje istorijoje yra tai, kad, na, kerštas kerštu, politikai kartais nusileidžia į tokias žemumas, kad pradeda kerštauti, bet čia užkabinama valstybinė komisija, ypač svarbi komisija, turinti nepaprastai svarbią funkciją komisija, kuriai, mano supratimu, tiesą sakant, šiandien neleidžiama dirbti. Neleidžiama ištirti švietimo ministrės. Grasinama, kad jeigu jūs ištirsite, mes jus visus atleisime, pakeisime...

PIRMININKĖ. Kolega, laikas.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). ...visus.

PIRMININKĖ. Laikas atsakyti baigėsi.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Čia ištis yra labai pavojinga tendencija ir ji turi būti sustabdyta.

PIRMININKĖ. Klausia A. Navickas.

A. NAVICKAS (TS-LKDF). Gerbiamas pranešėjau, kai dar prieš geroką laiko tarpą buvau žurnalistu ir rašiau apie politinius įvykius, kalbinau kai kuriuos dabar ir daugumai priklausančius narius ir atsimenu tokius labai liūdnus pokalbius apie kompromato Lietuvą, apie A. Paulauską, tarsi jo nešiojamą portfelių ar seifą. Sakysime, nežinau, neturiu, bet tada visi kalbėjo apie tai, kaip kompromatas valdo Lietuva. Tada prisimename, kur dabar yra A. Paulauskas, kuris taip bandė valdyti. Atrodo, tada apsivalėme, bet mes vėl grįžtame prie kompromato Lietuvos. Mes vėl grįžtame prie baimės ir kompromato. Kaip šioje situacijoje, jūs įsivaizduojate, mes galėtume irgi visi kartu užkirsti tam kelią, apsivalyti nuo to?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Aš manau, pirmiausias dalykas yra žmonių drąsa, kurios tikrai labai reikia. Man džiugu matyti, kad tie, kuriems yra grasinama, kurie yra kaltinami, ar tai būtų B. Matelis, ar P. Urbšys, ar kiti, nepabūgsta. Jie nepabūgsta ir stovi tiesiai, neišsigąsta tokios primityvios, sakyčiau, ankstyvuosius Lietuvos nepriklausomybės laikus primenančios, tokios – ateik už kampo, pasitarsime, retorikos. Jeigu tu nebalsuosi, aš paviešinsiu informaciją ir visa kita. Man čia netgi ne A. Paulausko kompromato Lietuva, man čia toks priešaušris, tokie Gariūnai, treninguotas jaunimas, kuris būdavo pasirengęs pasikviesti už kampo ir gerai paauklėti, jei kas nors neatiduodavo savo priešpiečių ar panašių dalykų. Man šiek tiek nesmagu, kad Seimo Pirmininkas apkaltintas iš esmės lygiai taip pat, mano nuomone, neteisingai apkaltintas daręs spaudimą VTEK'ui. Na, jis neišdrįso ateiti ir pasakyti, kad nustokite, patraukite rankas ir nuo manęs, patraukite rankas ir nuo VTEK'o. Akivaizdu, kad Seimo Pirmininkas turi savo pirmininką, bet šito mes jau nepakeisime.

PIRMININKĖ. G. Skaistė.

G. SKAISTĖ (TS-LKDF). Man ganėtinai kontroversiškai atrodo valdančiųjų veikimas, kai ginama premjero teisė neviešinti viešo pasitarimo įrašo, tačiau kartu valdančiųjų atstovė, Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkė, paviešina neteisėto pokalbio... neteisėtą įrašą, kuris buvo darytas paslapčia, ir pateikė kaip tam tikro sisteminio veikimo įrodymą. Ar nemanote, kad valdančiųjų veikimas ir deklaracijos yra gana nenuoširdūs?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Vienareikšmiškai įstatymai šiai valdančiai daugumai yra tiesiog priemonė pateisinti savo veiksmus. Mes esame jau sykį kalbėję, ir šioje tribūnoje aš esu sakęs, kad demokratinė valstybė nuo nedemokratinės skiriasi vienu labai paprastu principu: viena vadovaujasi teisės aktais, taip, kaip jie yra parašyti, *Rule of Law*, kita pritaiko teisės aktus priklausomai nuo to, kokio jai sprendimo reikia. Akivaizdu, kad A. Širinskienė turbūt yra puikiausia šio metodo išmanytoja. Aš įsivaizduočiau tokią aliuminio vielą, kurią... turbūt kaip A. Širinskienė mato įstatymus – sulankstysime, kaip reikia. Jeigu reikia ką nors neteisėto paversti teisėtu, tai išlankstom.

Aš tik džiaugiuosi vienu dalyku, kad žmonės dar nėra sodinami į kalėjimus, kaip kai kuriose nedemokratinėse valstybėse. Aš džiaugiuosi, kad dar žurnalistai nedingsta ambasadose, kaip kai kuriose nedemokratinėse valstybėse. Bet mes, mano nuomone, tikrai žengiame pirmuosius žingsnius, ir šios dienos, ir šie įvykiai vieną dieną gali būti atsiminti, kad čia visa tai prasidėjo.

PIRMININKĖ. S. Jovaiša.

S. JOVAIŠA (TS-LKDF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiamasis pranešėjau, kaip mes galime vertinti dabartinės VTEK'o komisijos sprendimo legitimumą po patirto tokio spaudimo trauktis visai komisijai *in corpore*?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Aš galbūt sulyginčiau keletą panašių atvejų. Vienas iš jų yra ir Konstitucinio Teismo sprendimas. Vis dėlto S. Jakeliūno apsilankymai pasikalbėti su Konstitucinio Teismo pirmininku, visiškai nedarant jokio spaudimo, diskredituoja Teismą. Tai reiškia, kad bet koks sprendimas, išėjęs iš Teismo, gali būti kvestionuotas, ar jis yra teisingas, ar ne. Ir S. Jakeliūnas padarė viską, kad jis pastatytų Teismą į tokią padėtį.

Dabar R. Karbauskis daro lygiai tą patį su VTEK'u. Vadinasi, bet koks sprendimas, kuris išeis iš VTEK'o... Dabar VTEK'as gali išteisinti ministrę, aš nežinau, kas galėtų pasitikėti tada. Sakysime, jūs išsigandote, paprasčiausiai išsigandote. Jums pagrasino byla – atleisti iki vieno, visus pakeisti, tai ką jūs darysite? Aišku, išteisinsite ministrę. Kodėl? Taigi R. Karbauskis, vienvaldis tįjūnas, rimbu pliaukštelėjo, ir viskas, visi sustojo į eilę. Jeigu nuteis ministrę, priims kokį nors teisingą sprendimą, R. Karbauskis išeis kitą dieną ir pakeis VTEK'ą, sakys, dabar reikia svarstyti iš naujo. Čia yra diskreditacija, visiška diskreditacija, valstybės institucijų diskreditacija, ir tą pradėjo S. Jakeliūnas savo vizitais į Konstitucinį Teismą. Ir visa tai reikėtų vertinti kontekste. Patraukite rankas nuo to, kas jums nepriklauso.

PIRMININKĖ. Paskutinis klausia B. Matelis.

B. MATELIS (MSNG). Ačiū, pirmininke. Norėjau paklausti. Akivaizdu, kad dabar jau tie visi atskiri įvykiai apie įrašų dingimą, apie VTEK'ą, apie vizitus į Konstitucinį Teismą yra tokie atskiri epizodai, bet tikriausiai greitai pradėsime kalbėti ir turėsime kalbėti apie pavojų demokratijai, o ne apie atskirus įvykius.

Jūs minėjote Vengrijos atvejį, stebėjote šiek tiek iš arti, iš Europos Parlamento. Sakykite, kurių jūs matote dar daugiau būdų visuomenei, žiniasklaidai ir opozicijai stabdyti visą tą demokratinių institucijų privatizavimą?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Pirmiausia turi būti nulinė tolerancija tokiems atvejams. Aš manau, kad tas turėtų labiausiai ir stabdyti. Vadinasi, nė vienas atvejis neturi būti praleistas nepastebėtas, kiekvieną kartą turi būti fiksuota, jeigu reikia, šaukiami posėdžiai, neeiliniai posėdžiai, turi būti registruojamos rezoliucijos ir kiekvieną kartą valdantieji turi prisiimti atsakomybę. Sulaužytas įstatymas – mums tinka, daromas spaudimas institucijoms – mums tinka, perimta Konstitucinio Teismo kontrolė – mums tinka, perimta LRT kontrolė – mums tinka, prisiimame atsakomybę, viskas gerai. Bet visa tai veda į paskutinio teismo dieną. Ir tada būtent tą dieną, paskutinio politinio teismo dieną, bus surinkta viskas, bus kiekvienas atvejis archyvuotas, ir tada mes kalbėsime apie visą visumą, kas buvo padaryta per pastaruosius metus. Ir vien tik gamyklos Marijampolėje atidarymu tu neprisidengsi savo uodegos. Čia bus klausimas kur kas gilesnis: gerbiamieji, ką padarėte, kad jūsų vaikai ir vaikaičiai gyventų laisvoje, demokratinėje ir laisvo žodžio valstybėje? Dėkoju.

PIRMININKĖ. Dėkoju, pranešėjau, jūs atsakėte į visus klausimus. Dabar bendroji diskusija. Matau tik keturis užsirašiusius. Tai gal skiriame 20 minučių laiką? Gerai.

Pirmasis – P. Urbšys.

P. URBŠYS (MSNG). Gerbiamieji Seimo nariai, šios rezoliucijos projekto svarstymas yra gera proga pakalbėti, į ką du žmonės, apimti valdžios galios troškimo, pavertė Tautos atstovybę – Seimą. Seime seniai įsigaliojo dualistinis vadovavimo modelis. Turime teisėtai išrinktą Seimo Pirmininką ir jo pavaduotojus, bet virš jų galių įsisuko lizdą R. Karbauskis kaip Seimo viršininkas ir Seimo viršininkienė A. Širinskienė. Jie jau seniai Seimą pavertė savo melo, keršto, nuoskaudų įkaitu. Jų dėka Seimas vis labiau panašėja į politinį cirką, į politinį turgų. Šių dviejų žmonių politinis ribotumas prisideda prie mūsų politinės kultūros pavirtimo antikultūriniu reiškiniu: skundai, *pletikai*, apkaltos, šantažas tų dviejų žmonių dėka tapo neatsiejama šios kadencijos Seimo politinės antikultūros dalimi.

Jei kas mano, kad jie daugiau nei metų senumo įrašo istoriją dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos ištraukė tam, kad paveiktų komisiją, Švietimo ir mokslo ministerijos vadovės J. Petrauskienės tyrimą, manau, klysta. Seimo viršininkas su viršininkiene tikrai taip giliai nežiūrėjo. Apakinti keršto jie net nesusimąstė, kad jų pučiamas skandalas dėl neva neteisėto poveikio Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai atsisuks prieš juos. Jei tai būtų tik dviejų Seimo narių problema, būtų neverta kalbėti iš Seimo tribūnos, bet tai jau tampa viso Seimo, net valstybės problema. Kiek mes kartų dėl tos priežasties jau buvome užlipę ant Konstitucijai prieštaraujančių įstatymų ir kiek dar užlipsime dėka A. Širinskienės „teisinio“ išprusimo ir dėka R. Karbauskio įsivaizdavimo, kad Konstitucija yra tarsi jo tautinio kostiumo kelnės: noriu užsivelku, noriu – nusimaunu.

Seimo viršininko R. Karbauskio ir Seimo viršininkienės A. Širinskienės organizuojamos apkaltos nebijau. Jei yra daugiau norinčių ant jų kuriamo tautos laužo sunešti savo malkas, prašau

nedelsti. Bet esu įsitikinęs, kuo daugiau jūs bandysite jį įkurti, tuo labiau apšviesite to laužo kūrėjus. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu diskutuoti J. Oleką.

J. OLEKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiami kolegos, norėjau pradėti nuo esminių dalykinių klausimų, bet po gerbiamo kolegos pasisakymo apie lizdą aš tikrai porą žodžių. Turime gražų nacionalinį paukštį – gandrą. Ne vienas iš jūsų savo atlake nešiojate jo ženklelį, bet sėdėti po gandro lizdu nėra labai gera ir gražu, nes gandras mėgsta tą aplinką savaip pažymėti. Šiandien mes turbūt skiname ir jaučiame to gandro rezultatus.

Tendencija politizuoti, vadovauti, kištis į Seimui atskaitingų institucijų darbą tampa valdančiųjų norma. Šiandien mes jau svarstydami pirmąją rezoliuciją kalbėjome, kaip yra pavojinga tą praleisti pro akis arba, kaip paprastai žmonės sako, pažiūrėti pro pirštus. Mes metų pradžioje pasiskyrėme ištirti Lietuvos radijo ir televizijos darbą. Kalbėjome apie viešuosius pirkimus, radijo ir televizijos misiją, kaip ji atliekama, bet galų gale išgirdome pasiūlymą keisti vadovavimą – iš visuomeninio transliuotojo pasidaryti politikams pavaldų transliuotoją.

Šiandien mes turime kitą atvejį, kai nagrinėjame situaciją Seimui atskaitingoje įsteigtoje institucijoje – Vyriausiojoje tarnybinės etikos komisijoje. Taip, ko gero, ne vienas galbūt nesutinkame, turime kitą požiūrį į svarstomus klausimus Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijoje ar priimamus sprendimus. Mums galbūt kartais atrodo, kad jie ne visada atitinka tą vertinimą, kurio sulaukiame iš komisijos. Bet kalbama yra ne apie tai. Kalbama yra apie tai, kad komisiją mes taip lengvai... Nors skiriame tikrai vieną savo atstovą, taip lengvai galime sakyti, kad reikia paleisti visus, kad jos sprendimas, jos darbas nepatinka būtent tuo metu, kai svarstoma vienos iš labai įtakingų Vyriausybės narių situacija toje komisijoje. Nuo to sprendimo, Ministras Pirmininkas yra pasakęs, priklausys šios Vyriausybės narės tolesnis likimas. Ir toks masyvus sprendimas pasinaudojant pusantrų metų turėta medžiaga! Medžiaga, kuri buvo viešai atspausdinta, žurnalistų pagarsinta, tada niekam neužkliuvo. Bet šiandien, kai reikia spustelti dėl sprendimo, tada mes ją su didžiausiais grasinimais patys viešiname ir patys ją remiamės, nors teisininkai sako, kad galbūt tai ir neteisėtai surinkta informacija.

Štai dėl ko mes šią dieną kalbame, kad negalime to praleisti pro pirštus ir to nematyti. Kad kol žmogus savas, tol mes dengiame jį. Tai jau yra tendencija. Todėl aš siūlau, kad mes labai rimtai pažiūrėtume į šią atvejį ir pritartume kolegų parengtai ir pateiktai rezoliucijai. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu E. Gentvilą.

E. GENTVILAS (LSF). Gerbiami kolegos, mano įsitikinimu, Seimo dauguma kas savaitę ar net ir kiekvieną posėdį žengia po žingsnį ar keletą žingsnių tolyn nuo demokratijos normų, tolyn nuo teisės viršenybės principų. Gal kai kurie iš jūsų ir neturi to demokratijos pojūčio ar valstybės intereso pojūčio ir nesupranta, ką daro. Tačiau didžioji dalis tikrai supranta, ką daro, ir daro tai sąmoningai, ir jums jau laikas po pusės kadencijos pradėti suprasti, kur link mes einame. Tuo labiau kad diskusija apie Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją ir galimą neteisėtą veikimą Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos buvo prikišamai iš šitos tribūnos mano ir kitų žodžiais pasakoma. Seimo dauguma pro pirštus žiūrėjo į V. Kanapinsko laikiną vadovavimą. Buvo sakoma ir mūsų lūpomis, ir žiniasklaidos, „Alfa“ portalų publikacijomis, kad kažkas negerai, kažkas neteisėta.

Nepaisydamas to, Seimo Pirmininkas ignoravo prasidėjusias problemas Vyriausiojoje tarnybinės etikos komisijoje ir poną V. Kanapinską pasiūlė net nuolatiniu komisijos pirmininku. Kalbėjau čia iš tribūnos, sakiau, kad yra palikti šešėliai, išsiaiškinkime, kas ten ne taip. Ne, jūs nesiaiškinote, jums viskas buvo gerai. Ponas V. Kanapinskas nebuvo paskirtas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos vadovu. Neįsiklausėte. Aš balsavau prieš. Turbūt net ir iš jūsų kas nors balsavo prieš poną V. Kanapinską kaip nuolatinį komisijos pirmininką.

Šiandien mes turime situaciją, kai Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos veikla, kol V. Kanapinskas laikinai ėjo komisijos pirmininko pareigas, yra pripažįstama neteisėta ir kai kurie žmonės yra išteisinami dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimų nesigilinant į esmę. Pati Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos veikla buvo neteisėta tuo laikotarpiu, bet jūs ignoravote. Ignoravote ir prieš metus žiniasklaidoje pasirodžiusius teisėtai, neteisėtai padarytus M. Siau-

rio įrašus, niekaip neatakavote tuo metu savo frakcijos nario P. Urbšio, viskas jums buvo gerai, nes jūs ignoravote teisės viršenybę, ignoravote pamatinius teisės principus, kad Vyriausioji tarnybinės etikos komisija galimai veikė neteisėtai. Kol su jumis viskas gerai, tol Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos neteisėta veikla irgi gera.

Aš manau, kad daug žmonių apskųs Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimus per tą laikotarpį ir nuosprendžiai, kad kas nors supainiojo viešuosius ir privačius interesus, bus pripažinti neteisėtais. Kas prisiims atsakomybę? Jūs, valdantieji, kurie ignoravote neteisėtą Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos laikinojo pirmininko atsiradimą. Taigi prieš metus pasirodžiusi informacija apie slaptai įrašytus pokalbius jūsų nesudomino, nemanėte, kad tai kas nors reikšmingo.

Šiandien jūs bandote nušauti tris zuikius šiomis atakomis prieš Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją. Atkeršyti P. Urbšiui, kuris, aš tikiu, jums įgriso. Atėjote iki tokios situacijos, kad ar Povilą grūdate lauk, ar Povilas pats nutarė su jumis atsisveikinti, čia jūsų virtuvė ir manęs tas nejaušina. Nutarėte antrą zuikį pašauti, tai yra Seimo Pirmininką V. Pranckietį, kuriam pasakoma, kad jeigu kas, tai ir tau apkalta. Mano manymu, reikėtų principingai analizuoti, o ne vieną grūsti lauk, o kitą pagąsdinti ir perspėti: darysi taip, kaip R. Karbauskis nori, arba, žinok, R. Karbauskiui politinės valios užteks. Ar užteks politinės galios, aš negaliu pasakyti. Ir trečias zuikis – galutinai dezorganizuoti valstybės svarbią instituciją Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją, kartu parodant ir pagrasinant: arba priimate tinkamus sprendimus dėl J. Petrauskienės ir kitų valdančiųjų, jeigu tokių atsirastų tyrimo optiniame taikiklyje, arba jūsų neliks apskritai. Politinės valios ir užsispyrimo R. Karbauskiui pakaks. Ar užtenka politinės galios, tai yra balsų, aš nežinau.

Ar jūs ir toliau apsimetate, kad nieko čia nevyksta, kad viskas, ką sako opozicija, yra kvailystės, viskas, ką sakė opozicija prieš metus, yra kvailystė, ką kol kas laisva žiniasklaida sako, yra nesąmonės, tiesa yra ten, kur yra galia. Šitaip jūs eisite toli, tačiau vis tiek nudegsite, susiplėšysite kelnes ir iš jūsų visi juoksis.

PIRMININKĖ. Laikas! Ačiū. R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

R. MORKŪNAITĖ-MIKULĖNIENĖ (TS-LKDF). Ačiū, pirmininke. Gerbiami kolegos, jau nebe pirmą kartą tenka iš šios tribūnos kalbėti ne tiek apie turinį, kiek apie principus. Iš tikrųjų tie principai, kuriais vadovaujasi šiandien daugumos pusė, yra keliantys didelį nerimą. Jūs visi puikiai žinote, kaip veikia Europos Sąjunga – bendru sutarimu, pokalbiu, diskusija, išgryninimu pozicijų ir sutarimu. Jūs patys, valdantieji, eidami į Seimą sakėte, kad kviesite visus prie bendro stalo, sieksite sutarimo ir visų kitų dalykų, bet jums mažesniųjų nuomonė nėra svarbi. Iš tikrųjų jūs nepakviečiate prie stalo diskutuoti nei dėl mokesčių reformos, nei dėl kitų klausimų. Susidaro toks vaizdas, kad visa tai, kas ateina iš mažumos, jūs vertinate kaip destruktiją, jūs negalite ir nesugebate, matyt, yra ne *onoras* išgirsti išmintingų pasiūlymų ir patarimų.

Turiu patyrimo Europos Parlamente, kur lygiai taip pat žmonės yra skirtingų nuomonių, bet kažkaip sugeba susitarti ir kai kalbama apie vertybinius klausimus, ir apie labai techninius klausimus. Čia yra kur kas kitaip, čia yra jau ne tai, kad valdančioji dauguma nėra linkusi įsiklausyti nei į kultūros darbuotojus, ministrė lyg ir pasakė, kad jūsų, aktoriai, yra per mažai, tai jūsų problema maža, jūsų atlyginimų klausimas, lygiai taip pat ministrui A. Verygai vis dar nėra gana svarbūs neįgaliųjų klausimai, nes jų irgi turbūt per mažai. Dėl tokio požiūrio į mažumą, į tuos žmones, kurie nesudaro daugumos, mes matome kitus žingsnius, mes matome prasidedantį politinį spaudimą ne tik Konstituciniam Teismui, ne tik nacionaliniam transliuotojui, bet šiandien jau ir VTEK'ui. Aš nežinau, kas kitas eilėje?

Kai valdančioji dauguma vadovaujasi principu, kad Seimo salėje, Seimo rūmuose sušauktas posėdis yra neteisėtas, bet sprendimai, kurie ten priimti, teisėti, tai irgi toks savotiškas oksimoronas. Nežinau, kiek ilgai jis ves šitą Vyriausybę ir šitą Seimo daugumą teisybės ir tiesos keliu. Lygiai taip pat aš norėčiau kelti klausimą, kaip traktuojami teisės aktai mūsų valstybėje, ar jie vienuodai taikomi visiems, ar tos žaidimo taisyklės taikomos vienodos visiems, ar vis dėlto tie, kas turi galią ir turi daugumą, naudoja teisės aktus, įstatymus apsiginti nuo visuomenės kritikos, nuo žiniasklaidos keliamų klausimų ir išsiplauti savo mundurą.

Aš manau, kad iš istorijos jūs puikiai matote, kokių įvykių yra būta, kai stengiamasi ištrinti atmintį, sudeginti knygas, susprogdinti kultūros paveldo objektus. Sovietiniais laikais buvo absoliutus draudimas apskritai ką nors žinoti, norėta ištrinti istoriją. Ir turbūt galima prisiminti kitus laikus, kai tam tikri vadovai ėmėsi žmonių mankurtizacijos, kai uždedamas tam tikras odos gabalėlis jaunuoliams ant galvų, kad jie nieko neprisimintų. Sakysite, kad čia labai dramatizuoju, bet tam tikri žingsniai, kad ir labai mažučiai, primena šiuos dalykus. Ir turbūt, kai mes kalbame apie agresiją, apie bandymus palyginti, turbūt Sausio 13-osios aukų kiekį būtų drąsu lyginti su aukomis Ukrainoje, Sirijoje ar kur nors kitur pasaulyje ar su karais, Pirmuoju pasauliniu karu, Antruoju pasauliniu karu, tačiau principas yra tas pats, tai yra agresija prieš žmogų ir prieš laisvę. Šiandien yra agresija prieš visuomenės teisę žinoti, tiek su ištrintais įrašais, tiek su spaudimu valstybės institucijoms.

PIRMININKĖ. Dėkui. Diskusija baigta. Dabar vėl motyvai dėl viso, tai yra kad priimtume rezoliuciją be pataisų. Keturi – už, keturi – prieš. Už – J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, aš vis dėlto tikiuosi, kad ne tik opozicijai, bet ir valdantiejiems turėtų būti svarbus Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos nepriklausomumas. Ir to nepriklausomumo galimo pažeidimo vis dėlto jautriausias yra santykis su Seimu, nes Seimas yra ta institucija, kuri turi galimybę skirti ir atleisti Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos narius, o iš to ir išplaukia ta galimybė pažeisti komisijos nepriklausomumą. Jei prieš kokį nors artėjančią svarbų Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą pasigirsta grasinimų dėl galimo atleidimo, be abejo, kad tai veikia komisijos narius. Be abejo, jie irgi žmonės, irgi turi tam tikrus lūkesčius dirbti visą kadenciją ir jiems tokiais pasakymais duodama aiški žinia, kad štai, jei jūs nuspręsite vienaip ar kitaip, ta jūsų kadencija labai greitai gali baigtis. Šiuo atveju taip ir yra atsitikę. Kai tokius grąsinimus paskelbia valdančiosios koalicijos lyderiai, tai skamba ypač grėsmingai, nes ne vienu atveju mes Seime matome, kad tų lyderių žodis Seime iš karto tampa faktu. Šiuo atveju žodis pasakytas, veiksmų nesiimama. Tai lyg ir lūkuriuojama, na, na, pažiūrėkime, kaip jūs ten nuspręsite. Tai tikrai yra netoleruotinas dalykas ir aš kviečiu pritarti rezoliucijai ir pasakyti, kad tokie valdančiųjų lyderių pasisakymai yra netinkami, netoleruoti ir verti įvertinimo, įskaitant ir teisėsaugą, nes čia kalbama apie neteisėtai įrašyto įrašo naudojimą.

PIRMININKĖ. J. Olekas – už.

J. OLEKAS (*LSDPF*). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiami kolegos, aš jau kalbėdamas iš tribūnos sakiau, kad mes iš tikrųjų negalime leisti, kad tokia institucija kaip Vyriausioji tarnybinės etikos komisija būtų veikiamą politikų. Turėjome ne vieną atvejį, kai žmonės, kurie turi priimti sprendimus ir dėl mūsų pačių ar dėl kitų valstybės pareigūnų, šiuo metu nagrinėja vienos iš Vyriausybės narės delikatią situaciją, yra spaudžiami čia iš Seimo ir nežino dėl savo ateities.

Dar daugiau mes girdime, kad ši institucija arba medžiaga, kuri buvo surinkta neteisėtu būdu prieš daugiau kaip pusantrų metų, naudojama ir prieš Seimo Pirmininką. Tai kokioje aplinkoje mes esame? Todėl manau, kad turime suvienyti savo pastangas, nesvarbu, pozicija ar opozicija, pritarti šiai rezoliucijai ir išsiaiškinti tuos dalykus, kurie šiandien visiems kelia nerimą, ir užkirsti kelią. Nepaisant to, kokias pareigas Seime, formalias ar neformalias, eitų vienas ar kitas Seimo narys, kokią įtaką turėtų vienai ar kitai frakcijai, ar partijai, ar komitetui, kad jis negalėtų savavališkai ar kartu su kitu daryti įtakos dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos sprendimų priėmimo. Todėl kviečiu pritarti pateiktam rezoliucijos projektui.

PIRMININKĖ. B. Matelis – už.

J. OLEKAS (*LSDPF*). Norėtu, bet nėra.

PIRMININKĖ. Nėra. E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (*LSF*). Gerbiamieji, aš noriu, kad kiekvienas asmuo įvertintų ir suprastų, kas čia dedasi, ir pirmiausia aš noriu, kad valdančiųjų atstovai įvertintų ir įsivertintų, kaip jie atrodo, kai yra naikinamos demokratinės institucijos, vienaip ar kitaip pavaldžios Seimui, ir Seimas balsuoja tiek dėl Seimo paskirto, tiek dėl kitų valstybės institucijų ar pareigūnų paskirtų atstovų. Štai taip yra elgiama, kai matyti, kad norima išdraskyti tą instituciją, nes jums nesvarbu ne tik normos, tačiau ir valstybės institucijos. Šitai einant galima nueiti ir gerokai toliau. Pavyzdžiui, Vyriausioji rinkimų komisija. Aš ir toliau bijau dėl jos sugebėjimo ar galimo nesugebėjimo užtikrinti

demokratinį rinkimų procesą skaidriai, aiškiai, visiems suprantamai ir tinkamai, tačiau bandymas paliesti valstybės institucijas, ką jūs dabar darote savo vadovų A. Širinskienės ir R. Karbauskio bandymais ir pareiškimais, jau yra perėjimas ne tik iš... ne tik normatyvinį lygį demokratinį procesų apimti, tačiau ir institucinį lygį. Jūs žengiate naujus žingsnius demokratijos dekonstravimo linkme.

Nežinau, ar jūs suprantate, kaip veikia demokratinis mechanizmas. Jeigu nesuprantate, įsiklausykite, jeigu suprantate, tai jūs tada tikrai elgiatės niekšiška, vykdydami savo vadų ir pusvadžių nurodymus.

PIRMININKĖ. Prieš – K. Mažeika.

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Išties nesiruošiau kalbėti, bet, išklauses visus pasisakymus, turbūt tik vieną kartą išgirdau tą tikslingą žodį, kuris apibūdino tą projektą, kuris čia buvo pateikiamas. Daugiausia buvo kalbama apie principus. Iš tikrųjų mes ir nesivadovaujame principais, principais vadovaujatės jūs. Ir buvo užsiminta apie premjerą, kuris naudojasi kastuvu ir kasa kažką, tai galbūt norėčiau pasakyti, kad tas ego, kuriuo jūs vadovaujatės, – tai jūs kastuvą keičiate į ekskavatorių ir kasate kitokiais mastais. Tai turbūt yra du nepalyginami dalykai. Kolegos, siūlau susitelkti darbui. Ir apie tai, ką jūs kalbate, pirmiausia gerai pagalvokite. Tikrai pasisakau prieš.

PIRMININKĖ. Balsuojame. Kas už tai, kad priimtume rezoliuciją be pataisų, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 106 Seimo nariai: už – 47, prieš – 46, susilaikė 13. Rezoliucija be pataisų nepriimta. Alternatyvus balsavimas. Kas už tai, kad būtų redaguojamas rezoliucijos projektas?

E. VAREIKIS (LVŽSF). Dėl vedimo tvarkos. Ne tą mygtuką paspaudžiau.

PIRMININKĖ. Kokį spaudėte?

E. VAREIKIS (LVŽSF). Į protokolą įrašykite. Raudonas turėjo būti.

PIRMININKĖ. Negirdėjau.

E. VAREIKIS (LVŽSF). Ne tą mygtuką paspaudžiau.

PIRMININKĖ. Tai koks?

E. VAREIKIS (LVŽSF). Mano balsas yra prieš.

PIRMININKĖ. Gerai. E. Vareikis – prieš.

Dėmesio! Kad redaguotume rezoliucijos projektą, balsuojate už, kad atmestume, balsuojate prieš.

Balsavo 105 Seimo nariai: už – 47, prieš – 58. Rezoliucijos projektas atmestas.

Replika po balsavimo – K. Masiulis.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Aš norėčiau kolegai iš valstiečių, kuris nesivadovauja jokiais principais ir kalba už visus valstiečius, kad nesivadovauja principais. (*Balsai salėje*)

PIRMININKĖ. Posėdis dar nebaigtas!

K. MASIULIS (TS-LKDF). Ir vertybėmis dar nesivadovaujate, pasirodo. Tai aš abejoju, ar jūs taip sugestate. Visi žmonės vadovaujasi bent kokiais principais.

11.59 val.

Seimo narių pareiškimai

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, dar yra vienas klausimas – Seimo narių pareiškimai. Kviečiu G. Landsbergį. (*Balsai salėje*) Darbotvarkės trečias klausimas.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Gerbiamieji, (...) kad kantrybės iki posėdžio pabaigos išlaukti neliko, supratau. Aš labai trumpai, tikrai ilgai jūsų nelaikysiu. Juozai, tuoj pat galėsite bėgti ir pramogauti. (*Balsai salėje*)

Aš noriu padėkoti opozicijai, kuri susirinko, ypač noriu padėkoti liberalų vienmandatiniams, kurie atėjo bent jau į antrąjį klausimą. Išties labai svarbu yra šiandien patvirtinti tuos blokus Vyriausybės darbus. Tikrai noriu padėkoti. Žinau, kad kai kurie turėjote šiandien numatę kitokių planų, keitėte planus ir atėjote. Tikrai labai ačiū.

Apgailestauju, kad valdantieji neišnaudojo progos pasisakyti. Mielieji, mokate kalbėti! Kęstuti, kodėl jūs neatėjote, nepasakėte? Apginti aiškiais argumentais, kodėl įstatymų laužymas yra

teisingas dalykas, kodėl premjero pabėgimas yra teisingas dalykas? Jūs neabejotinai turite savų argumentų, bet neišdrįsote. (*Balsai salėje*)

Mielieji, argi jūs iš tikrųjų esate banda, valdoma vieno rimbo? Profesoriai, protingi žmonės, aš nesuprantu. Turėkite savigarbos kitą kartą ateiti ir pasakyti, ką jūs galvojate iš tikrųjų apie tai, kaip yra laužoma demokratija, laužomi teisinės valstybės pamatai ir Lietuva eina link nedemokratiškų valstybių būrio. Tikiuosi, kad kitą sykį, kai mes vėl svarstysime kitus jūsų nusižengimus, turėsite daugiau drąsos. Ačiū jums, kad šiandien susirinkote.

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, 2018 m. spalio 23 d. nenumatytas plenarinis posėdis baigtas. (*Gongas*)

PAVARDŽIŲ RODYKLĖ

Adomėnas Mantas 14
Anušauskas Arvydas 13
Armonaitė Aušrinė 6, 12

Bukauskas Valentinas 6
Burokienė Guoda 13
Butkevičius Algirdas 7

Degutienė Irena 5

Erdoganas Redžepas (Erdogan Recep Tayyip) 16

Gentvilas Eugenijus 20, 22
Gentvilas Simonas 10, 11, 15
Glaveckas Kęstutis 5

Jakeliūnas Stasys 18, 19
Jarutis Jonas 13
Jovaiša Sergejus 18
Juozapaitis Vytautas 15

Kanapinskas Virginijus 20
Karbauskis Ramūnas 9, 10, 16, 17, 19, 21, 23
Kavolis Vytautas 10, 11
Kildišienė Greta 17
Kirkilas Gediminas 7

Landsbergis Gabrielius 7, 9, 16, 17, 18, 19, 23

Masiulis Kęstutis 15, 23
Matelis Bronislovas 8, 14, 18, 19, 22
Mažeika Kęstutis 23

Mei Tereza (May Theresa) 16
Morkūnaitė-Mikulėnienė Radvilė 7, 21

Navickas Andrius 8, 18

Olekas Juozas 5, 6, 7, 8, 20, 22
Orbanas Viktoras (Orbán Viktor) 14, 16
Orvelas Džordžas (Orwell George) 14

Paulauskas Artūras 18
Petrauskienė Jurgita 19, 21
Pranckietis Viktoras 21
Puteikis Naglis 10

Razma Jurgis 7, 11, 17, 22
Rinkevičius Viktoras 14

Siaurys Mindaugas 21
Sinkevičius Virginijus 15, 17
Skaistė Gintarė 7, 13, 15, 18
Skvernelis Saulius 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 15

Šarknickas Robertas 14
Širinskienė Agnė 9, 10, 16, 18, 19, 23

Tvenas Markas (Twain Mark) 13

Urbšys Povilas 17, 18, 19, 21

Vareikis Egidijus 23
Veryga Aurelijus 21

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

Tel. (8 5) 239 6060, faks. (8 5) 239 6289, el. p. *priim@lrs.lt*

Interneto puslapis *www.lrs.lt*